

Etterbreek

Cohésion Sociale
Sociale Cohesie

Lokale diagnose van de sociale cohesie

STAND VAN ZAKEN VAN DE BEHOEFTE
EN HET AANBOD OP HET VLAK
VAN SOCIALE COHESIE
IN DE GEMEENTE ETTERBEEK

2022

Dankwoord

Een woord van dank aan alle verenigingen die aan deze diagnose hebben meegewerkt door deze te verrijken met hun expertise op het terrein. Ook bedankt aan Alix Delorme, Karim Sheikh Hassan en Tiffany Lesceux voor het nalezen en voor hun steun.

Redactie: Clémentine König, coördinatrice van de dienst
Sociale Cohesie van de gemeente Etterbeek

clementine.konig@etterbeek.brussels

02/6272373 - 0483/097902

Kazernenlaan 31/1

1040 Etterbeek

Inleiding

Sinds 2019 ondergaat de sector van de sociale cohesie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wijzigingen en ingrijpende veranderingen. In de eerste plaats is onlangs een nieuw decreet in werking getreden dat de financiering regelt van verenigingen die activiteiten aanbieden die erop gericht zijn kinderen en jongeren te begeleiden bij hun scholing en het bijbrengen van burgerzin (prioriteit 1), het aanleren van de Franse taal en alfabetisering (prioriteit 2), inclusie via cultureel burgerschap (prioriteit 3) en samen leven en samen doen (prioriteit 4). Het is in het kader van de uitvoering van die nieuwe tekst dat deze diagnose wordt uitgevoerd. Bovendien hebben de gezondheids crisis en de sociale gevolgen daarvan ook grote gevolgen gehad voor de verenigingensector en de begunstigen daarvan. Dit document heeft niet alleen tot doel om een stand van zaken te maken van de behoeften aan en het aanbod van sociale-cohesieactiviteiten op het grondgebied van Etterbeek, maar ook om de specifieke kenmerken en problemen op het vlak van sociale cohesie op het grondgebied te belichten.

Deze diagnose is in de eerste plaats gebaseerd op de studie die werd uitgevoerd door het Centre Bruxellois d'Action Interculturelle (CBAI) - het gewestelijke ondersteuningscentrum voor sociale samenhang (CRACs), waarin statistische gegevens werden verzameld en geanalyseerd aan de hand waarvan de behoeften op het gebied van begeleiding van kinderen en jongeren bij hun scholing en het bijbrengen van burgerzin, het aanleren van de Franse taal en alfabetisering alsook de behoeften op het vlak van samen leven en samen doen objectief in kaart werden gebracht (zie kaarten in bijlage). Ten tweede bleek het noodzakelijk om de gegevens aan te vullen met meer kwalitatieve informatie, aangezien de statistische indicatoren de realiteit op het terrein slechts gedeeltelijk weergeven. Daartoe heeft de gemeentelijke coördinatie individuele gesprekken gevoerd met de actoren van de sociale cohesie (gesubsidieerd door het vijfjarenplan 2016-2020) en met actoren die (nog) niet door het decreet werden erkend. Er werd ook een focusgroep over de wijken opgericht, bestaande uit verenigingen voor sociale cohesie en verenigingen op het terrein. Tot slot werden tal van documenten gebruikt om deze analyse te vervolledigen, zoals

de verschillende wijkdiagnoses die door de verenigingen zelf werden uitgevoerd, de veiligheidsdiagnose van de dienst Preventie van de gemeente, de diagnose van het Duurzaam Wijkcontract Jacht-Gray (DWC), de zoom op Etterbeek die werd uitgevoerd door het BISA en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, alsook de verschillende activiteitenverslagen van de verenigingen en van de gemeentelijke coördinatie.

De statistische gegevens van het CBAI-CRACs werden per wijk opgesteld. Deze methodologie was soms moeilijker vol te houden bij het verzamelen van kwalitatieve gegevens. De meeste verenigingen zijn geconcentreerd in drie wijken: de Jacht, Sint-Pieter en Jourdan. Aangezien deze wijken dicht bij elkaar liggen, zijn er weinig verschillen wat betreft het publiek en de problemen die door de verschillende operatoren naar voren worden gebracht. In twee wijken daarentegen zijn er geen of nauwelijks verenigingen aanwezig. Het gaat over Sint-Michiel/Tongeren en Tervuursepoort, waar de levensstandaard van de bevolking veel hoger ligt dan in de rest van de gemeente. In deze diagnose wordt dus niet stilgestaan bij deze twee wijken, maar wordt de aandacht toegespitst op de wijken de Jacht, Sint-Pieter en Jourdan, waar de behoeften aan activiteiten op het vlak van sociale cohesie veel groter zijn.

Etterbeek is in vele opzichten een bijzondere gemeente, omdat de bevolking er divers is en de levensomstandigheden er uiteenlopen. Statistieken zijn soms misleidend, waarbij gemiddelden de grote verschillen tussen verschillende wijken en bevolkingsgroepen uitvlakken. Daarom wil deze diagnose de aandacht vestigen op het absoluut noodzakelijke werk van de verenigingen die zich niet alleen inzetten om de meest kwetsbare bevolkingsgroepen te steunen in een aanpak van integratie en participatie, maar ook om het samen leven van bevolkingsgroepen, hoe verschillend ook, te verbeteren¹.

¹ - De diagnose werd opgesteld voor het uitbreken van de oorlog in Oekraïne. Een van de gevolgen van deze oorlog is dat veel mensen hun toevlucht zoeken, met name in België en dus ook in Etterbeek. Op dit moment wordt geschat dat enkele honderden mensen uit Oekraïne een woning zullen zoeken in de gemeente Etterbeek. Een deel van deze mensen zal zich, gezien hun precare situatie en hun waarschijnlijke gebrek aan kennis van de landstalen, waarschijnlijk wenden tot de verenigingen voor sociale cohesie die op het grondgebied van Etterbeek actief zijn. Dit zal het noodzakelijke gevolg hebben dat de vaststellingen van de deze diagnose worden versterkt, met name wat de structurele problemen betreft, vooral voor P1 en P2.

Inhoudsopgave

<u>5</u>	<u>DE GEMEENTE ETTERBEEK</u>
<u>10</u>	<u>STAND VAN ZAKEN VAN</u> <u>DE SOCIALE COHESIE IN ETTERBEEK</u>
<u>15</u>	<u>PRIORITEIT 1: BEGELEIDING</u> <u>BIJ SCHOLING EN BURGERZIN</u>
<u>24</u>	<u>PRIORITEIT 2 : HET AANLEREN VAN DE</u> <u>FRANSE TAAL EN ALFABETISERING</u>
<u>30</u>	<u>PRIORITEIT 4 : SAMEN LEVEN</u> <u>EN SAMEN DOEN</u>
<u>34</u>	<u>IMPULSFONDS (VROEGERE FIM)</u>
<u>38</u>	<u>BIBLIOGRAFIE</u>
<u>39</u>	<u>GLOSSAIRE</u>

De gemeente Etterbeek

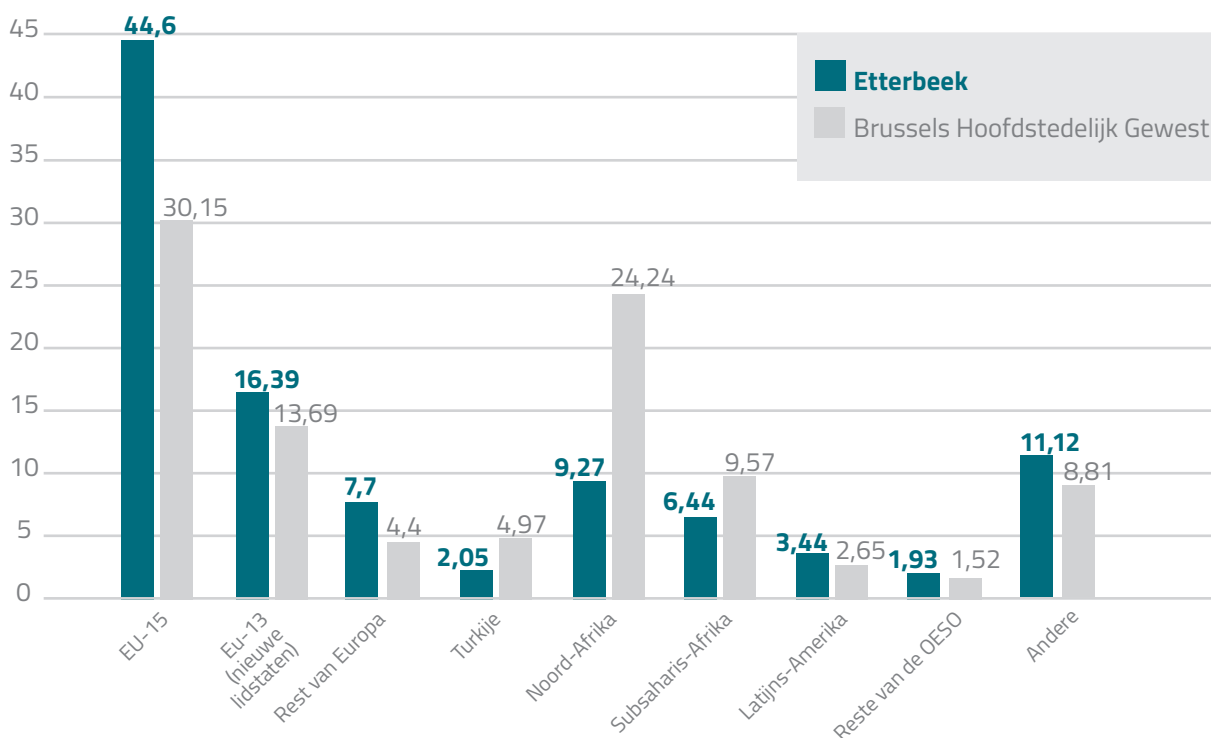
DE BEVOLKING

Etterbeek heeft een totale bevolking van 48.473 inwoners, waarvan 53% de Belgische nationaliteit heeft. De buitenlandse bevolking bestaat hoofdzakelijk uit Europese onderdanen: 44% is afkomstig uit de zogenaamde « Europese Unie-15 »-landen, 16% uit de « nieuwe lidstaten van de Europese Unie » en slechts 9,27% zijn onderdanen van Noord-Afrika. De samenstelling van de buitenlandse bevolking in Etterbeek is dus meer Europees dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, zoals blijkt uit onderstaande grafiek. Dit kan worden verklaard door het feit dat in Etterbeek de Europese instellingen zijn gevestigd.

Eenoudergezinnen vertegenwoordigen 8,75% van de gezinnen in Etterbeek, wat lager is dan het gewestelijke gemiddelde.

VERDELING (IN %) VAN DE BUITENLANDSE BEVOLKING PER NATIONALITEITSGROEP (1 JANUARI 2018)

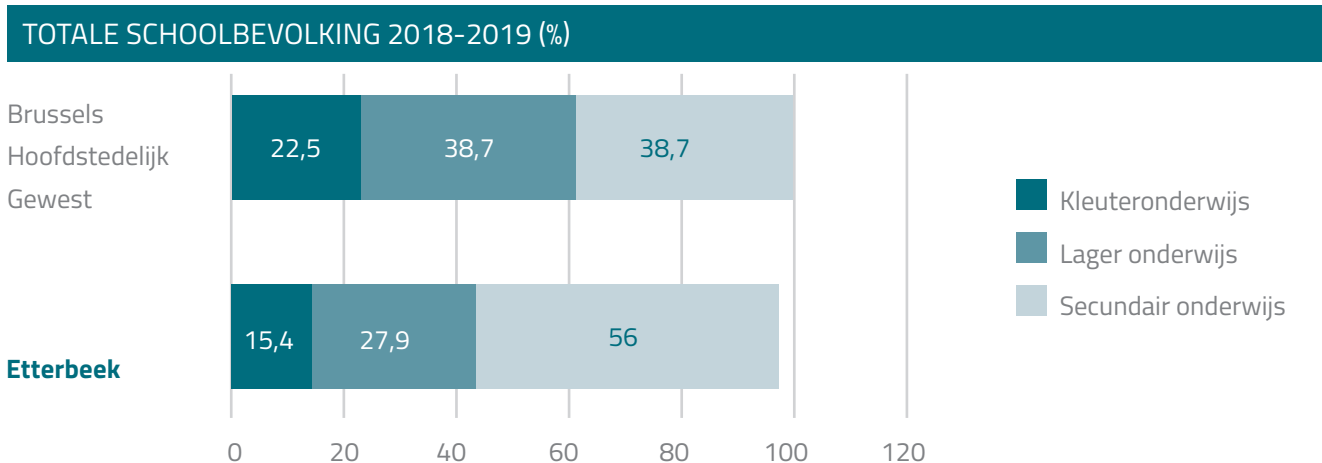

Bron : BISA, FOD Economie - Algemene directie Statistiek - Statistics Belgium

ONDERWIJS

Tijdens het schooljaar 2018-2019 waren respectievelijk 2.062², 3.732 en 7.603 leerlingen ingeschreven in scholen van het kleuteronderwijs, lager onderwijs en secundair onderwijs in Etterbeek. De gemeente telt meer leerlingen in het secundair onderwijs (56%) dan het gewestelijke gemiddelde (38,7%).

We tellen er 41 opvangvoorzieningen voor kinderen jonger dan 3 jaar, goed voor een totale capaciteit van 1.364 plaatsen op 31 december 2017.

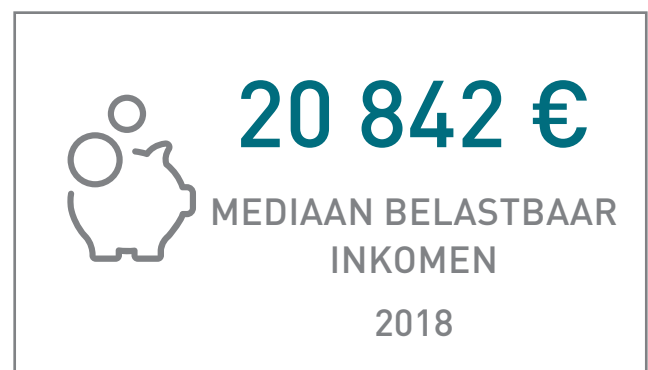

Bronnen: Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap, berekeningen BISA

INKOMEN

In 2018 was het mediaan belastbaar inkomen per inwoner in Etterbeek 20.842³ euro. Dat is meer dan het gewestelijke gemiddelde van 19.723 euro. Toch wordt Etterbeek gekenmerkt door een dispariteit tussen de verschillende wijken, waardoor het mediaan inkomen niet de levensstandaard van alle Etterbekenaren weerspiegelt. Etterbeek behoort weliswaar niet tot de arme sikkels van Brussel, maar dat betekent niet dat er in de gemeente geen kernen van bestaansonzekerheid zijn. Het percentage van de bevolking dat een leefloon ontvangt, bedraagt bijvoorbeeld 4%. Nogmaals, dit cijfer dekt een zeer ongelijke werkelijkheid naargelang van de wijk⁴.

Voorts is het belangrijk op te merken dat het aandeel van de begunstigden van de IGO (inkomensgarantie voor ouderen) hoger ligt in Etterbeek⁵ (13,5% in 2020) dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (12,5% in 2020). Vrouwen zijn de belangrijkste begunstigden van deze steun, aangezien in 2020 14,4% van hen met de IGO werden gesteund, tegenover 12,2% van de mannen. Uit deze gegevens blijkt dus de aanzienlijke aanwezigheid in de gemeente van ouderen in precare situaties en met een verhoogd risico op isolement.

2 - Dienst Preventie gemeente Etterbeek, « Evaluatie 2020: Lokale preventie van schoolverzuim », 2021, Etterbeek.

3 - BISA, « Kerncijfers per gemeente », 2021, geraadpleegd op 25/10/2021 <https://bisa.brussels/cijfers/kerncijfers-per-gemeente/etterbeek>

4 - Zie punt 1.5 over de wijken van Etterbeek

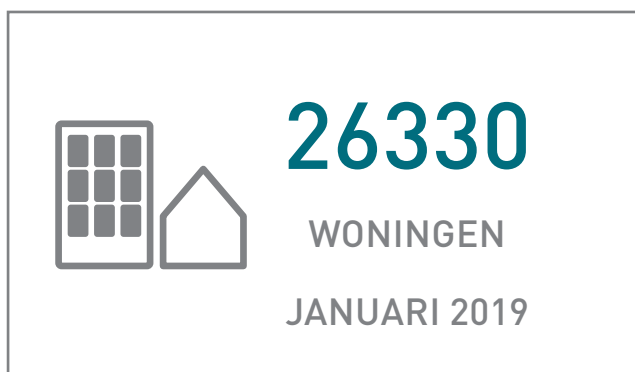
5 - BISA, « Kerncijfers per gemeente », 2021, geraadpleegd op 25/10/2021 <https://bisa.brussels/cijfers/kerncijfers-per-gemeente/etterbeek>

HUISVESTING EN INFRASTRUCTUUR

Op 1 januari 2019⁶ zijn er 26.330 woningen geregistreerd in Etterbeek, met een verhouding van 5,4 sociale woningen per 100 privéhuishoudens, wat iets lager is dan het Brusselse gemiddelde van 7,2. De huurprijzen liggen in Etterbeek iets hoger dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, net als de mediaan prijs van de verkoop van appartementen (247.000 euro voor Etterbeek tegen 210.000 euro voor het gewestelijke gemiddelde). Meer dan twee derde⁷ van de woningen in Etterbeek (67%) wordt bewoond door huurders, wat hoger is dan het gewestelijke gemiddelde (61%). Dit kan worden verklaard door het feit dat de bevolking van Etterbeek bestaat uit veel jonge volwassenen, vaak geïsoleerd, die slechts een beperkte periode van hun leven in de gemeente wonen. Een aanzienlijk deel van de inwoners van Etterbeek verlaat jaarlijks de gemeente om zich elders in België te vestigen.

Wat sociale huisvesting betreft, is de grootste dichtheid te vinden in de wijk de Jacht. Daar zijn de woningen aan de Nieuwelaan en in de wijk Rolin te vinden. Ook in de wijk Sint-Pieter bevindt zich sinds 1920 een sociale woonwijk, « Plaine de Bonnelles ». Het gaat om woonblokken die sinds 2016 worden gerenoveerd.

De gemeente beschikt over een aantal sportfaciliteiten (sportcentrum, zwembad, voetbalstadion), culturele faciliteiten (theaterzalen, academies, spelothek, bibliotheken, culturele centra) en sociale faciliteiten (Maison des Enfants, jeugthuizen, rust- en verzorgingstehuizen, AMO, enz.).

Etterbeek is sterk verstedelijkt, met een hoge bevolkingsdichtheid (15.265 inwoners per km², meer dan het dubbele van het gewestelijke gemiddelde), maar heeft niettemin veel groene ruimten (parken, pleinen, participatieve tuinen). Bovendien wil de gemeente dit vergroeningsbeleid voortzetten door de hoeveelheid groene ruimte te vergroten en door nieuwe zones voor participatieve tuinen voor te stellen.

STATISTISCHE WIJKEN

Etterbeek is in het kader van deze diagnose onderverdeeld in 5 statistische wijken⁸, met name: de Jacht, Jourdan, Sint-Pieter, Sint-Michiel/Tongeren en Tervuursepoort. Die laatste twee wijken worden gedeeld met andere gemeenten: Sint-Pieters-Woluwe voor de wijk Sint-Michiel/Tongeren en Brussel-Stad, Schaarbeek en Sint-Lambrechts-Woluwe voor Tervuursepoort.

Qua inwonersaantal zijn de wijken als volgt gerangschikt:

▶	DE JACHT	18.022 inwoners
▶	JOURDAN	9.126 inwoners
▶	SINT-PIETER	14.469 inwoners
▶	SINT-MICHEL/TONGEREN	6.984 inwoners
▶	TERVUURSEPOORT	10.583 inwoners

6 - BISA, « Kerncijfers per gemeente », 2021, beschikbaar op <https://bisa.brussels/cijfers/kerncijfers-per-gemeente/etterbeek>, geraadpleegd op 24/10/2021

7 - BISA, « Zoom op Etterbeek, editie 2016 », beschikbaar op [Etterbeek_NL_3_tma.pdf](#), geraadpleegd op 14/10/2021

8 - Overgenomen uit de gegevens van het BISA aangeleverd door het CRACS in het kader van deze diagnose - zie bijlagen.

Alle wijken van Etterbeek hebben een sterke etnoculturele gemengdheid: tussen 9 en 10 verschillende nationaliteiten maken 70% van de bevolking van de gemeente uit (zie bijlagen 5, 6, 7, 8 en 9). Bovendien wordt de buitenlandse bevolking gekenmerkt door het feit dat er in Etterbeek meer onderdanen van de « nieuwe EU-lidstaten » (die in 2004, 2007 en 2013 zijn toegetreden) wonen dan elders in het Brussels Gewest. Zij vertegenwoordigen 10% van de buitenlandse bevolking van de gemeente. Eenoudergezinnen, ten slotte, vertegenwoordigen 8,75% van de Etterbeekse bevolking.

Toch hebben de 5 wijken niet dezelfde sociaal-economische realiteit voor hun bevolking. In de wijken de Jacht, Sint-Pieter en Jourdan zijn er namelijk onderwijsproblemen (« Prioriteit 1: Begeleiding bij scholing en burgerzin » p. 20-22 « Uitdagingen per wijk »), een zeer hoge sociaal-economische mix⁹, mediane belastbare inkomens onder het gewestelijke gemiddelde (18.822 voor de Jacht, 19.002 voor Jourdan en 21.758 voor Sint-Pieter, tegen een Brussels gemiddelde van 19.723) en een werkgelegenheidsgraad die onder het Brussels gemiddelde ligt (43% in Jourdan, 48% in de Jacht en 49% in Sint-Pieter, tegen een gewestelijk gemiddelde van 55%). Tot slot heeft 6% van de bevolking van de Jacht een leefloon, tegen 3,5% in Jourdan en 2,5% in Sint-Pieter (het gewestelijke gemiddelde is 5,4%).

In de wijken Sint-Michiel/Tongeren en Tervuursepoort zijn er bijna geen onderwijsproblemen, ligt het mediaan belastbaar inkomen ver boven het Brussels gemiddelde (22.657 voor Tervuursepoort, 26.454 voor Sint-Michiel), is de sociaal-economische mix zwakker, vooral voor Sint-Michiel (6 op 10), en is de bevolking met een leefloon veel kleiner dan in de andere wijken (1,2 tot 1,5%).

Uit deze cijfers blijkt dus hoe groot het verschil tussen de wijken van de gemeente is. Hiermee moet tijdens deze gehele diagnose rekening worden gehouden. Bepaalde gemeentelijke gemiddelden verbergen een grote ongelijkheid in de wijken en zijn dus niet altijd betrouwbare indicatoren.

Daarom heeft de wijk Jacht/Gray (die een deel van de wijk Jourdan bestrijkt) van 2014 tot 2018 financiële steun gekregen in het kader van een Duurzaam Wijkcontract (DWC). Er werden nieuwe aanvragen ingediend voor het gebied de Jacht/Kazernen, maar deze werden afgewezen wegens andere aanvragen van andere gemeenten met een hogere prioriteit.

Bovendien is het dienstenaanbod op het vlak van sociale cohesie uitsluitend geconcentreerd op de wijken de Jacht, Jourdan en Sint-Pieter, waaruit eens te meer de ongelijkheid tussen de wijken blijkt.

9 - Op basis van de standaardafwijking van de socio-economische indicatoren van de vestigingen (basis en secundair) waar de leerlingen uit de wijk naar school gaan – zie bijlagen 1, 5, 6 en 7.

UITDAGINGEN VAN DE GEMEENTE ETTERBEEK OP HET VLAK VAN SOCIALE COHESIE

DE EUROPESE INSTELLINGEN

De gemeente Etterbeek is een aantrekkelijke gemeente voor internationale jonge volwassenen die naar Brussel verhuizen. De nabijheid van de Europese infrastructuur heeft ook een jongere, meer internationale (Europese) en meer welgestelde bevolking aangetrokken naar bepaalde wijken van Etterbeek, zoals de wijk Jourdan. De gevolgen voor het socio-economische leven, de gentrificatie en de stijging van de huurprijzen worden vooral gevoeld door de meer precare bevolkingsgroepen (waaronder geïsoleerde ouderen) die al vele jaren in de gemeente wonen¹⁰. Die bevolkingsgroepen worden naar meer gemarginaliseerde en precare wijken geduwd waar zij niet alleen verwijderd zijn van infrastructuren en diensten, maar ook naar de marge van ontmoetingsplaatsen en het sociale leven worden geduwd.

Uit de diagnose van het cultureel centrum Le Senghor¹¹ blijkt bovendien dat sommige inwoners vrezen dat Etterbeek een slaapstad voor Europese ambtenaren zal worden en sommigen gaan zelfs zover dat zij zeggen dat dit een negatieve invloed op de wijk zou kunnen hebben.

DE SOCIO-ECONOMISCHE ONGELIJKHEDEN

Etterbeek is een ongelijke stad op sociaal-demografisch vlak, met welgesteldere wijken, tussenzones en een grote zone met bestaansonzekerheid, gedeeld met Elsene, die een groot deel van de wijk de Jacht beslaat. De zone voor stedelijke herwaardering (ZSH 2020¹²) bevindt zich hoofdzakelijk in die laatste wijk, maar ook in de wijk Jourdan. Ter herinnering, de indicatoren voor de vaststelling van een ZSH zijn: een mediaan inkomen dat lager ligt dan het gewestelijke mediaan inkomen, een werkloosheidsgraad die hoger ligt dan het gewestelijke gemiddelde en een bevolkingsdichtheid die hoger ligt dan het gewestelijke gemiddelde. Hoewel de gemeente Etterbeek een zekere verjonging van haar bevolking kent, verkeert een bepaalde rand van de oudere bevolking nog steeds in een precare situatie¹³. De grote diversiteit van de Etterbeekse bevolking qua leeftijd, sociaal-economisch profiel en nationaliteit brengt met zich mee dat er uiteenlopende behoeften bestaan, waaraan moeilijk op exhaustieve wijze kan worden voldaan.

10 - BISA, "Zoom op Etterbeek, editie 2016", p.8, beschikbaar op [Etterbeek_NL_3_tma.pdf](#), geraadpleegd op 14/10/2021

11 - SENGHOR, « Rapport d'analyse partagée du territoire d'action du Senghor », 2016.

12 - Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 14/1/2019 houdende uitwerking en goedkeuring van de « zone voor stedelijke herwaardering », genaamd « ZSH 2020 ». De kaart van de betrokken zones is online beschikbaar: https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/def_zsh_note_explicative_25102019_final_nl.pdf, geraadpleegd op 14/10/2021

13 - BISA, « Zoom op Etterbeek, editie 2016 », p.8, beschikbaar op [Etterbeek_NL_3_tma.pdf](#), geraadpleegd op 14/10/2021

Stand van zaken van de sociale cohesie in Etterbeek

SAMENVATTING VAN DE PROJECTEN VOOR SOCIALE COHESIE 2016-2020 (verlengd tot 2023)

PRIORITEIT 1: BEGELEIDING BIJ SCHOLING EN BURGERZIN		
ACTIVITEITEN VOOR SCHOOLONDERSTEUNING	ACTIVITEITEN, BEHALVE SCHOOLVAARDIGHEDEN (enkel groepsactiviteiten)	ACTIVITEITEN VOOR OUDERS OF VRIJWILLIGERS
ANIMATIONS ET LOISIRS POUR TOUS (ALT)		
Activiteiten voor schoolondersteuning in groep en individueel Doelgroep 6-18 jaar (van het 1e leerjaar lager onderwijs tot het 6e leerjaar secundair onderwijs en anderstalige nieuwkomers, zowel kinderen als jongeren) Uurrooster lager onderwijs Vestiging Nothomb : Ma, di, do 16.45-18.45 Woe 13.00-16.00 Uurrooster secundair Ernest Richard : Di, do 17.00-18.30 Woe 13.30-16.00	▪ Verplichte activiteiten op woensdag: sport, muziek, enz. ▪ Intergenerationele workshops: welzijn, gezelschapsspelletjes, muziekquiz... ▪ Workshops voor 11-18 jaar: Studiekeuzen, gezellige ontmoeting tussen groepen, studentenjobs, kennismaking met beroepen, werken aan vaardigheden, ondersteuning van de opleiding ▪ Stage tijdens de schoolvakanties ▪ Stage van het platform EDD (huiswerkschool) in Etterbeek: instrumenten die nuttig zijn voor het netwerk: stage tussen huiswerkscholen, opleidingen... ▪ Peter/metersysteem voor op school ▪ Deelname aan transversale evenementen, evenementen in de wijk... ▪ Ontmoeting samenleven: Pain du monde ▪ Link met de huiswerkscholen van Welcome-Babbelkot	▪ Activiteit ontmoeting-uitwisseling tussen ouders om hen uit hun isolement te halen en hen tools aan te reiken voor de problemen die zij hebben met hun kinderen ▪ Bijeenkomsten voor de inschrijving en tijdens het jaar om het kader van de huiswerkschool uit te leggen en een band op te bouwen met het team ▪ Nadenken over de ondersteuning van ouders met alle huiswerkscholen en ONE ▪ Infosessie over studiekeuze ▪ Praatgroep op basis van een jaarthema

L'AILE		
Activiteiten voor schoolondersteuning in groep en individueel Doelgroep 6-16 jaar, voorrang voor kinderen en jongeren uit de wijk (Sociale woningen Bonnelles) Uurrooster Schoolondersteuning : Ma, di, do, vrij 15.30-18.00 Remediëring + activiteiten : Woe 13.30-17.00	▪ Organisatie van activiteiten tijdens het weekend zodat ouders betrokken zijn ▪ Stage tijdens de schoolvakanties en deelname aan de stage tussen huiswerkscholen ▪ Organisatie van gezellige momenten met de leden van de vzw waarop ook andere bewoners van de wijk welkom zijn ▪ Wekelijkse workshops waarvan het onderwerp elk semester verandert: muziek, wetenschap, tuinbouw... ▪ Organisatie van straatfeesten 1 à 2 keer per jaar ▪ Link naar het secundair onderwijs	▪ Wekelijks spreekuur op donderdag 14.00-17.30 ▪ Uitstap voor ouders en kinderen om een band te bevorderen buiten het gezinskader ▪ Vergadering tussen ouders en het team van Aile met de bedoeling om de families te betrekken bij het leven van de vzw ▪ Regelmatig individueel gesprek met de ouders om de schoolloopbaan van hun kind op te volgen
CULTUREEL CENTRUM LE SENGHOR		
Activiteiten voor schoolondersteuning in groep en individueel Doelgroep 6-15 jaar Uurrooster schoolondersteuning : Ma, di, do, vrij 15-18 uur remediëring, inhaallessen, workshops : Woe 12.30-17.30	▪ Partnerschap met AMO Samarcande die een wekelijks spreekuur organiseert tijdens de huiswerkschool waarop begeleiding wordt aangeboden die kan worden voortgezet binnen de AMO ▪ Woensdag : workshops (theater 8-12 jaar, minivoetbal 9-13 jaar, koken 12-15 jaar) + remediëring CEB en CE1d ▪ Workshop verplicht na het huiswerk (strip, verhaal, schrijven en lezen, spelletjes...) ▪ Uitnodiging van externen en groep-suitstappen ▪ Socioculturele activiteiten en artistieke stages tijdens de schoolvakanties, open voor iedereen, met een voordeel voor de kinderen van de huiswerkschool ▪ Deelname aan het carnaval van Etterbeek en de stage tussen huiswerkscholen ▪ Deelname aan « Petits 4h » van Le Senghor ▪ Link naar het secundair onderwijs ▪ Deelname aan transversale evenementen, evenementen in de wijk...	▪ Infovergadering aan het begin van het jaar om het kader van de huiswerkschool uit te leggen ▪ Diverse workshops voor ouders elke maandag en donderdag (relaxatie en welzijn, koken, naaien, spelletjes) ▪ Deelname van de ouders aan verschillende evenementen van Le Senghor

WELCOME-BABELKOT		
Activiteiten voor schoolondersteuning in groep en individueel Doelgroep 6-12 jaar Uurrooster Ma, di, do 15.00-17.00 1e en 2e leerjaar Jules Maloulaan 3e tot 6e leerjaar Nothombstraat	▪ Ludieke en educatieve activiteiten op woensdag ▪ Project « Lisons ensemble » na het huiswerk (vrij lezen, verhaaltjes vertellen, pers lezen en uitleggen aan de kinderen...) ▪ Project met gezelschapsspelletjes ▪ Project met beeldende kunsten ▪ Organisatie van culturele en associatieve uitstappen en deelname aan transversale projecten, wijkprojecten en burgerprojecten ▪ Stages tijdens de schoolvakanties ▪ Link naar het secundair onderwijs met ALT	▪ Project « Ensemble », huiswerkschool voor kinderen het 1e leerjaar lager onderwijs of die net zijn aangekomen in België met hun ouders. Deze huiswerkschool voor ouders en kinderen wil de ouders vertrouwd maken met de instrumenten die op school worden gebruikt (bijv. agenda) en de schoolbegeleiding van kinderen op een praktische manier uitleggen. ▪ Opleidingen voor vrijwilligers

PRIORITEIT 2 : HET AANLEREN VAN DE FRANSE TAAL EN ALFABETISERING

ACTIE VOOR HET AANLEREN VAN DE FRANSE TAAL (school)

ANDERE ACTIVITEITEN

LEEP

9 uur/week overdag
1 groep Alpha-FLE

- Culturele en verenigingsuitstappen
- Thema's voor reflectie tijdens de workshops
- Praten over ieders cultuur
- Deelname aan transversale projecten, wijkprojecten maar ook projecten die verschillende groepen leerlingen van LEEP uit verschillende gemeenten samenbrengen

CULTUREEL CENTRUM LE SENGHOR

9 uur/week overdag
5 uur/week 's avonds
3 groepen Alpha-FLE
1 groep FLE B
1 conversatietafel

Doet ook aan schoolondersteuning op vlak van sociale cohesie (P1)

- Thema's voor reflectie tijdens de workshops
- Culturele en verenigingsuitstappen
- Kookworkshops, artistieke workshops, culturele uitstappen naar voorstellingen in Le Senghor of extra muros
- Partnerschap met de vzw Siréas voor burgeranimatieactiviteiten 1 keer per maand
- Spelletjes workshops in het kader van het project Samenleven van het lokaal overleg
- Deelname aan transversale evenementen, evenementen in de wijk

ANIMATIONS ET LOISIRS POUR TOUS (ALT)

9 uur/week overdag 1 groep FLE basis 1 conversatietafel Doet ook aan schoolondersteuning op vlak van sociale cohesie (P1)	▪ Thema's voor reflectie tijdens de workshops, komst van externe partners tijdens workshops zoals over het thema gezondheid in samenwerking met Maison Médicale ▪ Workshops die openstaan voor inwoners uit de wijk : « Couturette » en « Pains du monde » ▪ Workshop met gezelschapsspelletjes met leerlingen van een andere vzw

WELCOME-BABELKOT

9 uur/week overdag 2 groepen Alpha FLE 2 groepen FLE basis 1 groep FLE B 1 conversatietafel Doet ook aan schoolondersteuning op vlak van sociale cohesie (P1)	▪ Culturele en verenigingsuitstappen ▪ Thema's voor reflectie tijdens de workshops, komst van externe partners tijdens workshops ▪ Babelcafé in samenwerking met Let's Play Together, een keer per maand: spelletjesworkshop met leerlingen, toegankelijk voor de wijk ▪ Deelname aan transversale evenementen, evenementen in de wijk (Ducasse...) ▪ Onthaal van jonge kinderen door twee oud-leerlingen

PRIORITEIT 4 : SAMEN LEVEN

DOELGROEP	ACTIVITEITEN	DOELSTELLINGEN
SAMARCANDE		
1e doelgroep jkwetsbare jongeren met een moeilijke onderwijsachtergrond en van wie de familie voornamelijk van allochtone afkomst is 2e doelgroep oudere, geïsoleerde mensen, al dan niet in een rusthuis	▪ Diensten elke woensdagmiddag en op andere tijdstippen (meestal met z'n tweeën en soms in groep) ▪ Ontmoetingen in groep tussen jongeren en intergenerationale ontmoetingen ▪ Projecten met jongeren uit de wijk die uit arbeidersgezinnen komen ▪ Talrijke gevarieerde en participatieve activiteiten elke week en tijdens de vakanties ▪ Ontdekking van nieuwe culturele of vrijetijdsbestedingen en plaatsen, enz.	Het doel van de vaardighedenbank is om de vaardigheden van jongeren optimaal te benutten door hen aan het werk te zetten door hen in de behoeften van de wijk te laten voorzien. Deze jonge vrijwilligers worden betaald en met het gespaarde geld kunnen zij een persoonlijk project opzetten, dat hen in staat moet stellen vooruit te komen. Deze diensten maken ook positieve ontmoetingen tussen jongeren en andere mensen mogelijk, ontmoetingen die helpen om de vooroordelen over elkaar te overwinnen en te ontkrachten.

BUURTHUIS CHAMBÉRY		
Voornamelijk een publiek in een preciaire situatie	Solidariteitsparcours: dit parcours neemt elk jaar een andere vorm aan. Het Parcours 2020, bijvoorbeeld, was aanvankelijk bedoeld als een musical, maar door de gezondheidssituatie werd de show geannuleerd. Buurthuis Chambéry heeft echter een boek laten uitgeven en een website gebouwd.	Het Solidariteitsparcours heeft tot doel een andere kijk op armoede te verspreiden. Het is een project dat de openbare ruimte inneemt om de mensen bewust te maken van de verschillende facetten van armoede en de rol van solidariteit te benadrukken. Sinds enkele jaren mobiliseert dit project een breed netwerk van verenigingen en publieke partners rond thema's die samen met de verschillende verenigingen en gemeentelijke actoren zijn vastgesteld.

Budgetoverzicht van de projecten voor sociale cohesie 2016-2020 (verlengd tot 2022)

Kandidaat-promotoren	Gevraagde budget	Budget COCOF geïndexeerd 2021	Vast budget van de gemeente
Animations & Loisirs pour Tous (ALT)	78.400,00	64.597,36	9.900,00
L'AILE	88.569,50	42.993,25	27.896,00
Cultureel centrum Le Senghor	96.500,00	73.836,61	16.304,00
Buurthuis Chambéry	25.000,00	21.496,63	/
La Ligue de l'Enseignement (LEEP)	53.725,00	23.646,29	/
Samarcande	23.075,00	10.748,31	8.000,00
Welcome-Babbelkot	84.000,00	64.597,36	9.900,00
Overschot « samen leven »	/	/	10.808,00
	449.269,50	301.915,81	82.808,00

Prioriteit 1

Begeleiding bij scholing en burgerzin

STAND VAN ZAKEN VAN HET AANBOD AAN ACTIVITEITEN VOOR BEGELEIDING VAN KINDEREN EN JONGEREN BIJ SCHOLING EN BURGERZIN

Wat betreft de organisaties die subsidies ontvangen voor sociale cohesie, zijn er op dit moment 4 verenigingen¹⁴ die activiteiten organiseren voor de begeleiding van scholing en burgerzin, met name :

▷ DE VZW AILE

Doelgroep 6-16 jaar, voorrang voor kinderen en jongeren uit de wijk Sint-Pieter (sociale woningen Bonnelles).

Het aantal kinderen in 2021 was 40, verdeeld over 22 gezinnen.

Aantal kinderen op de wachtlijst : 6 kinderen.

▷ ANIMATIONS ET LOISIRS POUR TOUS (ALT)

Doelgroep 6-18 jaar, met twee vestigingen (Nothombstraat en in de school Ernest Richard) in de wijken de Jacht en Sint-Pieter.

Het aantal kinderen in 2021 was 28 van het lager onderwijs en 29 van het secundair onderwijs.

Aantal kinderen op de wachtlijst: 10 kinderen (er worden geen inschrijvingen op de wachtlijst meer aanvaard).

▷ CULTUREEL CENTRUM LE SENGHOR

Doelgroep 6-15 jaar

Het aantal kinderen in 2021 was 50 van het lager onderwijs en 20 van het secundair onderwijs.

Aantal kinderen op de wachtlijst: 20 kinderen van het lager onderwijs.

Het is interessant te vermelden dat er één animator specifiek is opgeleid om te werken met anderstalige nieuwkomers.

▷ WELCOME-BABELKOT

Doelgroep 6-12 jaar, met twee vestigingen (Nothombstraat en Jules Maloulaan) in de wijk de Jacht.

Het aantal kinderen in 2021 was 38 - ludieke activiteiten op woensdag: 27 kinderen.

Aantal kinderen op de wachtlijst : 1.

¹⁴ - Zie vorig hoofdstuk voor meer informatie over de genoemde verenigingen

Ook andere verenigingen, die geen subsidies krijgen voor sociale cohesie, bieden schoolondersteuning aan :

▷ URBAN STEP

Doelgroep 6-18 jaar, Tuinen van Fontenay-sous-Bois, in de wijk de Jacht De huiswerkschool bestaat sinds 2020 en is onlangs gefuseerd met die van Logement et Harmonie sociale. Zij verwelkomen ook kinderen van Nederlandstalige scholen. De doelgroep bestaat hoofdzakelijk uit kinderen uit de sociale wijken (Generaal Henry), meestal van Maghrebijnse afkomst.

Het aantal kinderen in 2021: 64 kinderen tussen 6 en 14 jaar (hoofdzakelijk lager onderwijs).

Aantal kinderen op de wachtlijst: 11 kinderen (er worden geen inschrijvingen op de wachtlijst meer aanvaard).

▷ BASENVOL

Doelgroep 12-15 jaar, Kazernenlaan (wijk de Jacht).

Het aantal kinderen in 2021: 16.

Aantal kinderen op de wachtlijst: geen.

▷ JEUGDHUIS LA CLEF

publiek vanaf 10 jaar.

Het aantal kinderen in 2021: 30 jongeren.

Aantal kinderen op de wachtlijst: geen (het project is in september 2021 van start gegaan).

▷ BUURTHUIS CHAMBÉRY

Doelgroep 12-15 jaar (Nederlandstalig publiek), Chambérystraat in de wijk de Jacht.

Het aantal kinderen in 2021: 20 kinderen (enkel secundair onderwijs).

Aantal kinderen op de wachtlijst: uitzonderlijk geen kinderen ingeschreven op de wachtlijst dit jaar.

▷ DIENST PREVENTIE - HUISWERKSCHOOL GENERAAL HENRYSTRAAT

Doelgroep 6-12 jaar (wijk de Jacht).

Het aantal kinderen in 2021: 22 kinderen.

Aantal kinderen op de wachtlijst: geen, maar maximale capaciteit van de huiswerkschool.

Er zij op gewezen dat deze organisaties, naast de traditionele huiswerkschool, ook andere activiteiten aanbieden, zoals stages, culturele uitstapjes, meter/peterschap, workshops, individuele begeleidingssessies, opvoedingsondersteunende activiteiten, praatgroepen, specifieke projecten (cultuur, sport, enz.).

Zij werken met een groot team van vrijwilligers die het grootste deel van de ondersteuning in huiswerkscholen voor hun rekening nemen.

De meeste bevraagde huiswerkscholen zijn niet in staat hun aanbod uit te breiden wegens gebrek aan personeel en infrastructuur om meer kinderen op te vangen.

STAND VAN ZAKEN VAN DE BEHOEFTE AAN BEGELEIDING VAN KINDEREN EN JONGEREN BIJ SCHOLING EN BURGERZIN

HET PUBLIEK

Afkomst

Het publiek bestaat hoofdzakelijk uit kinderen van wie het huis of de school in de onmiddellijke nabijheid van de huiswerkschool ligt. Aangezien de huiswerkscholen vaak in de buurt van sociale wijken liggen, is dit het publiek dat hoofdzakelijk deel uitmaakt van de groepen, hoewel enkele deelnemers uitzonderingen kunnen zijn (middenklasse met moeilijkheden in het Frans).

De meeste huiswerkscholen richten zich voornamelijk op kinderen van de lagere school. Niettemin blijven bijzonder kwetsbare jongeren de huiswerkscholen bezoeken tijdens hun middelbare schooltijd, waarbij zij ook gebruikmaken van de sport- of sociale activiteiten die door de vereniging worden aangeboden.

De ouders zijn vaak immigranten, vooral van Noord-Afrikaanse afkomst, en spreken niet altijd Frans. De ouders van de begunstigden van de huiswerkscholen komen eveneens, in mindere mate, uit Congo, het Midden-Oosten (Syrië, Irak...), India en Latijns-Amerika. Zeer weinig ouders van leerlingen die de huiswerkscholen bezoeken, zijn afkomstig uit EU-landen, hoewel EU-onderdanen een belangrijk deel van de buitenlandse bevolking in Etterbeek uitmaken (Zie hierover « De bevolking », p. 5). Dit benadrukt het feit dat de achtergestelde bevolkingsgroepen niet die uit de Europese Unie zijn. Wat de kinderen betreft, de overgrote meerderheid is in België geboren en spreekt Frans. Ook het aandeel van anderstalige nieuwkomers is zeer marginaal, hoewel de komst van het centrum voor asielzoekers het aandeel van dit specifieke publiek in de wijk Jourdan heeft doen toenemen.

Het publiek van de huiswerkscholen bevindt zich dus over het algemeen in een precare situatie en heeft ouders van buitenlandse afkomst of nationaliteit. Helaas bevordert dit niet de sociale en culturele mix die in deze structuren gewenst is. Deze vaststelling geldt ook voor de andere buitenschoolse activiteiten die buiten de huiswerkschool worden aangeboden: woensdagmiddagactiviteiten, sport, kunstworkshops, enz.

Het socio-economisch profiel

Ook al is het publiek niet homogeen, de kinderen komen over het algemeen uit een bescheiden milieu en de economische situatie van hun gezinnen is kwetsbaar. De ouders werken, maar hebben een laag inkomen of ontvangen een vervangingsinkomen (werkloosheid, uitkeringen, enz.). Het is belangrijk op te merken dat eenoudergezinnen oververtegenwoordigd zijn in het publiek van de verenigingen. Dat betekent ook dat ouders zelden in staat zijn hun kinderen, en met name tieners, te steunen in hun groeiend verlangen naar autonomie (uitstapjes, diverse aankopen, enz.). Deze ouders zijn niettemin vaak bereid om in het belang van hun kinderen te investeren in huiswerkschoolactiviteiten of sportactiviteiten.

REDENEN VOOR DEELNAME

De statistieken zijn gebaseerd op de schoolachterstand om het noodzakelijke aanbod te bepalen. Huiswerkscholen beschrijven de redenen voor deelname echter op een veel bredere manier en houden rekening met andere factoren dan alleen schoolachterstand. Hun publiek bestaat uit :

- leerlingen met grote moeilijkheden op school ;
- leerlingen met lichte moeilijkheden die de nodige steun en een constant werkritme nodig vinden om niet achterop te raken op school ;
- leerlingen die geen gezinsomgeving hebben waarin zij hun huiswerk kunnen maken en die de huiswerkschool een goede plaats vinden om te werken ;
- leerlingen die geen plaats hebben om hun huiswerk te maken omdat hun huis te klein is ;
- leerlingen die moeilijkheden ondervinden om een studiekeuze te maken, met name rond het 4e jaar van het middelbaar onderwijs, gezien de verschillende studierichtingen die worden aangeboden ;
- leerlingen die relationele problemen hebben (met leraren, andere leerlingen, enz.) die hun schoolloopbaan belemmeren en naar wie moet worden geluisterd en die steun nodig hebben¹⁵ ;
- leerlingen die willen gebruikmaken van de activiteiten en de groep in plaats van alleen te blijven, zonder specifiek moeilijkheden te hebben met school.

ALGEMENE UITDAGINGEN

GEBREK AAN PLAATSEN

De huiswerkschooluitbaters betreuren allen een gebrek aan capaciteit om alle jongeren op te vangen die schoolbegeleiding vragen. Het gebrek aan middelen om geschikte lokalen te vinden, het gebrek aan vrijwilligers, het gebrek aan ruimte in de gebruikte lokalen, het gebrek aan materiaal, het zijn allemaal redenen waardoor de vraag vaak niet door de verenigingssector wordt opgevangen. Deze opvangmoeilijkheden zijn nog verergerd door de gezondheids crisis, door de sociale afstand en door het afhaken van bepaalde vrijwilligers die risico lopen door het virus. Terwijl sommigen alternatieve oplossingen proberen te vinden om zoveel mogelijk jongeren op te vangen, zoals de vzw Animations et Loisirs pour Tous, die een peter/meterschapsregeling heeft opgezet, en de vzw AILE, die de planning aanpast zodat de leerlingen ten minste een paar keer per week kunnen komen, zien andere verenigingen zich genoodzaakt wachtlijsten aan te leggen. Deze lijsten veranderen in de loop van het jaar met grote moeite, aangezien zeer weinig kinderen hun huiswerkschool verlaten. Zelfs als het gezin verhuist, geven sommige jongeren er de voorkeur aan het traject naar hun huiswerkschool te blijven afleggen, zelfs als hun nieuwe huis niet meer in de buurt is. Aan het eind van het schooljaar zal een groot aantal jongeren daarom helaas geen plaats hebben gevonden in een huiswerkschool, noch een alternatieve manier om hun schoolloopbaan te ondersteunen.

GEBREK AAN LOKALEN

De kwestie van de lokalen is een centraal thema voor de verenigingen die actief zijn op het vlak van sociale cohesie. Aangezien hun subsidies vaak niet volstaan om een aanzienlijke huur te betalen, en die huurprijzen bijzonder hoog zijn in Etterbeek, komen de uitbaters meestal in de problemen wanneer zij een geschikte plaats willen vinden om hun publiek te ontvangen. Hoewel de gemeente en het OCMW af en toe lokalen ter beschikking stellen van verenigingen tegen een lagere kostprijs, zijn deze oplossingen heel vaak tijdelijk en bieden ze geen structurele oplossingen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de vzw AILE in de woonwijk Bonnelles. De verenigingen helpen elkaar onderling om te proberen het gebrek aan infrastructuur te compenseren door elkaar lokalen uit te lenen, maar het gebrek aan zekerheid over het gebruik van lokalen heeft een aanzienlijke negatieve invloed op de werkzaamheden van de verenigingen. In de eerste plaats moeten de werknemers heel wat tijd besteden aan het zoeken naar nieuwe plaatsen of alternatieve oplossingen voor hun publiek. De daaruit voortvloeiende ongerustheid en mentale belasting zijn vaak zwaar en dragen bij tot de aanzienlijke hoeveelheid werk die dagelijks moet worden verricht. Bovendien kunnen zij, indien zij geen betere locatie kunnen vinden, gedwongen worden naar andere wijken te verhuizen. De geografische nabijheid van verenigingen bij hun publiek is echter belangrijk. De situatie van de vzw AILE, bijvoorbeeld, is zeer verontrustend. Als enige vzw die schoolondersteuning en buurthuisactiviteiten aanbiedt in de wijk Plaine de Bonnelles, zou een verhuizing naar een andere wijk het project zijn zin ontnemen en veel gezinnen in de kou laten staan. Ten slotte bieden sommige verenigingen die begeleiding bij de scholing bieden ook de mogelijkheid om zich in te schrijven voor sportactiviteiten. De organisatoren van deze evenementen betreuren allen het gebrek aan beschikbare sportfaciliteiten en de moeilijkheid om tijdslots te vinden die aan hun behoeften beantwoorden.

RELATIE MET DE OUDERS

De ouders van kinderen die naar huiswerkscholen gaan, zijn niet altijd vertrouwd met het schoolsysteem, de onderwijstaal of het Frans. Wanneer ouders niet goed Frans spreken of analfabeet zijn, is er veel meer vraag naar individuele hulp. De medewerkers van de huiswerkscholen ondersteunen de ouders bij de inschrijving, de ontmoetingen met de leerkrachten, de remediëringlessen, enz.

Bovendien is met de coronapandemie boven op de sociale kloof nog eens de digitale kloof gekomen. Veel ouders zijn ten einde raad wat betreft afstandsonderwijs, digitale uitwisselingen met leerkrachten, enz. Gezinnen beschikken niet over het juiste materiaal of begrijpen de toepassingen en websites niet. Zelfs het inschrijven voor een activiteit per e-mail kan een uitdaging zijn voor deze gezinnen, die er vaak uiteindelijk van afzien om deel te nemen. Ook huiswerkscholen wordt vaak gevraagd op dit soort vragen in te gaan, hoewel dit niet tot hun hoofdtaak behoort.

DE OVERVERTEGENWOORDIGING VAN EENOUDERGEZINNEN

Hoewel het gemiddelde aantal eenoudergezinnen in Etterbeek in 2020 lager lag (8,5%) dan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (11,6%)¹⁶, zijn zij oververtegenwoordigd in het publiek van de huiswerkscholen. Tussen 24 en 40% (naar gelang van de vereniging) van de eenoudergezinnen krijgt namelijk begeleiding bij de scholing. Deze specifieke groep vereist bijzondere aandacht en steun omdat hij een verhoogd risico loopt op armoede, sociaal isolement en objectieve moeilijkheden¹⁷. Dit vereist een grotere flexibiliteit van het personeel (uren, regelmatige aanwezigheid, enz.) en een grotere behoefte aan opleiding om te voldoen aan vragen die verder gaan dan het kader van het huiswerk (band met school, gezondheid van het kind, enz.).

¹⁶ - BISA, « Zoom op Etterbeek, editie 2016 », p.8, beschikbaar op [Etterbeek_NL_3_tma.pdf](#), geraadpleegd op 14/10/2021

¹⁷ - FINANCITE, « Familles monoparentales, attention pauvreté », 2020, beschikbaar op https://www.financite.be/sites/default/files/references/files/analyse_monoparentalite_-_ab.docx.pdf geraadpleegd op 25/10/2021

JONGERENPUBIEK

De verenigingen op het terrein die met jongeren uit het secundair onderwijs werken, vertellen ons dat het jongerenpubliek bijzondere aandacht nodig heeft. Het blijkt namelijk dat die groep meer moeilijkheden ondervindt om zich in te schrijven in een huiswerkschool, ondanks het feit dat er een reële behoefte aan begeleiding bestaat. Het verlangen naar autonomie van de jongeren, de geringere aanwezigheid van ouders en een angstiger vrees voor de buitenwereld zijn allemaal obstakels die jongeren ervan kunnen weerhouden de deur van een huiswerkschool open te duwen. Bovendien is het aanbod van schoolondersteuning voor jongeren vanaf het tweede middelbaar kleiner in Etterbeek terwijl dat de jaren zijn waarin de schooluitval bijzonder zorgwekkend is.

VRIJWILLIGERS

De werking van de huiswerkscholen steunt in grote mate op de vitaliteit van de vrijwilligers. Hoewel dit een bron van rijke uitwisseling is, kan het werken met vrijwilligers soms zijn deel van de moeilijkheden met zich meebrengen. Het feit dat men zich omringt met vrijwilligers impliceert een reële onzekerheid over de regelmatigheid en de aanwezigheid van die vrijwilligers op lange termijn. Dit is bijvoorbeeld het geval voor vrijwilligers-studenten die niet altijd even beschikbaar zijn tijdens examenperiodes. Bovendien heeft de coronacrisis de werking van de huiswerkscholen aangetast doordat gepensioneerden, die een bijzonder risico lopen door het virus te worden getroffen en die ook zeer aanwezig zijn onder de vrijwilligers, zijn weggevallen. Tot slot is het bijzonder moeilijk om vrijwilligers te vinden voor de begeleiding van middelbare scholieren, omdat het niveau van de onderwezen vakken soms moeilijk te volgen is. De verenigingen hebben dus, naast hun zware werklust, te maken met deze dimensie, die veel bezorgdheid wekt over de structurele instandhouding van hun activiteiten.

UITDAGINGEN PER WIJK

DE JACHT

De Jacht is de wijk van Etterbeek met de meeste schoolmoeilijkheden: een gemiddelde index van schoolmoeilijkheden (decibel van 4 op 10¹⁸), een hoog percentage laattijdige schoolverlaters (15%, wat overeenkomt met het gewestelijke gemiddelde), maar ook meer dan 200 leerlingen die een ernstige schoolachterstand hebben (d.w.z. meer dan 2 jaar achterstand). Bovendien is het de dichtstbevolkte wijk van de gemeente.

Ondanks een zeker aanbod van diensten (verschillende huiswerkscholen), is dat aanbod duidelijk niet toereikend. Zo begon de huiswerkschool Urban Step haar schooljaar 2021 met een bezettingsgraad van 100%, d.w.z. dat meer dan 60 kinderen waren ingeschreven. Alle huiswerkscholen benadrukken dat zij kinderen op de wachtlijst hebben staan. Dit is in overeenstemming met de analyse van de CRACs¹⁹, waaruit blijkt dat deze wijk te weinig huiswerkscholen heeft.

Deze vaststelling houdt verband met het feit dat de wijk de Jacht het grootste aantal sociale woningen van de gemeente telt. Hier wonen jongeren uit de meest achtergestelde gezinnen, die grote behoefte hebben aan schoolbegeleiding. Maar, zoals hierboven is benadrukt, komen de kinderen en

18 - De CRACs heeft een synthetische index van de schoolmoeilijkheden voor alle wijken van Etterbeek opgesteld. Die index varieert van 1 tot 10, waarbij 1 staat voor geringe schoolmoeilijkheden en 10 voor grote schoolmoeilijkheden. Decibel 4 komt overeen met gemiddelde behoeften. Zie bijlage 1.

19 - Kloof tussen aanbod en behoefte bepaald door de analyse van de CRACs, waardoor met name wijken in P1 voorrang kunnen krijgen. Volgens de cijfers is er onvoldoende aanbod in de Jacht. Zie bijlage 5.

jongeren niet alleen naar de huiswerkscholen voor schoolondersteuning: zij komen er om een plaats te vinden die bevorderlijk is voor studie, aangepast en rustig, maar ook voor gezellige, sportieve en culturele activiteiten, die hun persoonlijke ontwikkeling mogelijk maken. De 6 huiswerkscholen vervullen dus taken die veel verder gaan dan schoolondersteuning en voorzien in een reële behoefte van de aanwezige bevolkingsgroepen.

SINT-PIETER

Deze wijk heeft relatief kleine schoolmoeilijkheden (deciel 3 op 10) en telt een honderdtal leerlingen die een aanzienlijke schoolachterstand hebben. De gemiddelde schoolvertraging is 8%, wat lager is dan het gewestelijke gemiddelde.

De wijk Sint-Pieter heeft een mediaan inkomen per inwoner dat hoger is dan het gemiddelde van Etterbeek en het gewestelijke gemiddelde. De wijk is echter niet homogeen, met name wat betreft de sociale woningen, Plaine de Bonnelles, die sinds 1920 bestaan. De sociale woningen worden sinds 2016 gerenoveerd en het aantal huurders zal de komende jaren verdrievoudigen. Deze sociale woningen vormen een « eiland van bestaansonzekerheid²⁰ ».

De huiswerkschool van de vzw AILE is de enige bestaande huiswerkschool voor kinderen van de lagere school. De wijk telt echter 1,33 plaatsen²¹ in een lagere school per kind dat in de wijk woont, wat hoger is dan het gewestelijke gemiddelde (1,09) maar ook hoger dan andere wijken in Etterbeek (de Jacht zit op 0,77). Bovendien zijn er geen buurthuizen in Sint-Pieter waardoor de vzw AILE ook deze rol vervult, ook al zijn in deze wijk ook de kantoren van de dienst Preventie en de kantoren van de vzw Logement et Harmonie sociale (LHS) gevestigd. Er zijn sportfaciliteiten (voetbalstadion, zwembad op 15 minuten afstand), enkele groene ruimten en culturele voorzieningen (theater en Vlaams cultureel centrum), maar het aanbod aan activiteiten op het gebied van sociale cohesie is beperkt in de wijk die vlak bij deze sociale woonwijk ligt, vooral voor een publiek met een lager inkomen dan in de rest van de wijk.

De gezinnen²² die de huiswerkschool bezoeken, hebben een sociaal-economisch profiel dat contrasteert met de rest van de wijk. Wat het onderwijs betreft, heeft twee derde van de ouders alleen hun getuigschrift van basisonderwijs gehaald, terwijl een kwart nooit naar school is geweest, en vijf zelfs analfabeet zijn. Wat de werkgelegenheid betreft, is meer dan twee derde van de ouders werkzoekende of werkloos. Geen enkel huishouden heeft twee ouders met een inkomen uit arbeid. De helft van hen heeft geen inkomen uit arbeid (behalve, in sommige gezinnen, voor tieners die een aangegeven studentencontract hebben). Dit in tegenstelling tot het gemiddelde van de wijk, waar slechts 7% van de inwoners werkloos is. Ten slotte bestaat een derde van de gezinnen uit eenoudergezinnen, terwijl het gemiddelde voor Etterbeek 8,75% bedraagt.

De huiswerkschool heeft een aanzienlijk aantal nieuwe inschrijvingen vastgesteld (35% meer dan vorig jaar). De meeste van hen zijn nieuwkomers.

20 - AILE, « Analyse de quartier », januari 2021.

21 - Ibidem

22 - AILE, « Analyse de quartier », januari 2021.

Het is dan ook zeer waarschijnlijk dat dit aantal in de komende jaren zal blijven stijgen. Het gedeelte van het gebouw waarin de vzw AILE is gevestigd, zal ook een nieuwe bestemming krijgen als woonruimte en er zal een nieuwe locatie moeten worden gevonden om de huiswerkschool en alle activiteiten van dit buurthuis onder te brengen. Deze verankering in de wijk is van essentieel belang voor de uitvoering van de opdrachten van sociale cohesie van de vzw AILE. Indien het niet mogelijk is een andere locatie te vinden, zullen de werkzaamheden van deze vereniging in gevaar komen. Aangezien zij de enige is die in dit « eiland van bestaansonzekerheid » aanwezig is, zou dit een enorm tekort voor de sociale cohesie betekenen.

De wijk Sint-Pieter wordt ook gekenmerkt door de aanwezigheid van de middelbare school Ernest Richard in Etterbeek, waar veel jongeren naar school gaan die een complexere onderwijsachtergrond hebben of die door andere scholen zijn afgewezen. Deze school wil alle soorten profielen verwelkomen en niemand afwijzen. Deze school heeft ook de aanwezigheid van verenigingen nodig waarmee zij partnerschappen kan aangaan om tegemoet te komen aan de behoeften van haar leerlingen, waaraan zij alleen niet kan voldoen.

JOURDAN

Deze wijk heeft relatief kleine schoolmoeilijkheden (deciel 4 op 10²³), een schoolachterstand van 9% (minder dan het gewestelijke gemiddelde) en meer dan 100 leerlingen die een aanzienlijke schoolachterstand hebben (meer dan 2 jaar).

Net als Sint-Pieter heeft deze wijk de bijzonderheid dat er maar één huiswerkschool is: Le Senghor. De wachtlijst wordt steeds langer, maar het is onmogelijk het aanbod uit te breiden. Hoewel de statistieken van de CRACs aantonen dat er een overaanbod is in deze buurt²⁴, tonen de actoren op het terrein het tegendeel aan.

Jourdan is een bijzondere wijk die structurele veranderingen ondergaat. De renovatie van bepaalde delen van de wijk, en met name van het Jourdanplein, heeft een nieuw, welvarender en Europees publiek aangesproken. De meer kwetsbare mensen zijn de facto uitgesloten van deze nieuwe sociale en economische leefruimten. En ook al is het culturele en activiteitenaanbod aanwezig, het is gericht op een meer welgesteld publiek. Le Senghor is dan ook een van de enige actoren in de wijk die activiteiten voor een precair publiek aanbiedt, hetzij via de huiswerkschool, hetzij via artistieke en culturele activiteiten. Net zoals in Sint-Pieter, draagt ook hier één enkele vereniging het volledige aanbod van schoolbegeleiding, wat haar essentiële rol in de wijk alleen maar accentueert.

23 - Zie bijlage 1.

24 - Kloof tussen aanbod en behoefte bepaald door de analyse van de CRACS, waardoor met name wijken in P1 voorrang kunnen krijgen. Volgens de cijfers is er een overaanbod in de wijk Jourdan. Zie bijlage 6.

Conclusie

Uit de analyse van zowel de door de CRAcs verstrekte statistische gegevens als de gegevens van de actoren op het terrein blijkt dat er in alle wijken van de gemeente, met uitzondering van Sint-Michiel/Tongeren en Tervuursepoort, een groeiende behoefte bestaat aan begeleiding van kinderen en jongeren bij scholing en burgerzin. Elk jaar worden de verenigingen geconfronteerd met een toename van het aantal inschrijvingsaanvragen voor hun activiteiten, ondanks de aanwezigheid in de gemeente van tal van organisaties die niet erkend zijn als onderdeel van de sociale cohesie, maar die ook schoolondersteunende activiteiten aanbieden. De toegenomen behoefte aan begeleiding van de scholing, die nog wordt verergerd door de coronacrisis en het afstandsonderwijs, betekent dat de verenigingen voortdurend onder druk staan. De verenigingen betreuren dat aan het eind van het schooljaar een aanzienlijk aantal jongeren niet de nodige schoolondersteuning heeft kunnen krijgen. Hieruit blijkt duidelijk de ontoereikendheid van het aanbod in alle wijken van de gemeente (met uitzondering van de wijken Tervuursepoort en Sint-Michiel/Tongeren, die niet werden geanalyseerd omdat de statistieken geen noodzaak aantonen: zeer laag percentage schoolmoeilijkheden en geringe schoolachterstand). In de wijk de Jacht is er een groot aanbodtekort en het is belangrijk dat extra verenigingen het huidige activiteitenaanbod komen versterken en dat bestaande projecten meer steun krijgen. Wat de wijken Sint-Pieter en Jourdan betreft, valt zeer binnenkort een evolutie naar een onvoldoende aanbod te verwachten, gezien de wachtlijsten die alleen maar toenemen. Het feit dat het cultureel centrum Le Senghor en de vzw AILE als enige verantwoordelijk zijn voor de begeleiding van de scholing in hun respectieve wijken betekent bovendien dat de voortzetting ervan van essentieel belang is voor kinderen en gezinnen. Het is dan ook van essentieel belang meer steun te verlenen aan deze huiswerkscholen, zodat zij materiële moeilijkheden, zoals de behoefte aan personeel, vrijwilligers, opleiding en vooral infrastructuur, kunnen overwinnen.

Prioriteit 2

Het aanleren van de Franse taal en alfabetisering

STAND VAN ZAKEN VAN HET AANBOD AAN ACTIVITEITEN VOOR HET AANLEREN VAN DE FRANSE TAAL EN ALFABETISERING

Er zijn vier verenigingen die lessen Frans als vreemde taal (FLE) aanbieden en twee van hen bieden ook alfabetiseringslessen (ALPHA) aan.

Het gaat over :

▷ WELCOME-BABELKOT

Biedt vijf groepen van vijftien personen aan (buiten Covid) :

- twee groepen ALPHA (een basis en een niveau B)
- twee groepen FLE
- een groep FLE B
- een conversatietafel

▷ ANIMATIONS ET LOISIRS POUR TOUS (ALT)

Biedt een groep van twaalf personen aan (buiten Covid) :

- een groep FLE beginner
- een conversatietafel

▷ CULTUREEL CENTRUM LE SENGHOR

Biedt vier groepen aan :

- drie groepen ALPHA overdag: mondeling beginner (zestien deelnemers), mondeling 1 (negentien deelnemers) en mondeling project (tien deelnemers)
- een groep FLE B1 avond (vier deelnemers)
- een conversatietafel

▷ LA LIGUE DE L'ENSEIGNEMENT ET L'ÉDUCATION PERMANENTE (LEEP)

Biedt een groep van acht deelnemers aan (het is niet mogelijk om meer mensen op te vangen wegens de grootte van de lokalen) :

- een groep FLE

STAND VAN ZAKEN VAN DE BEHOEFTE AAN ACTIVITEITEN VOOR HET AANLEREN VAN DE FRANSE TAAL EN ALFABETISERING

DE DOELGROEP

Gendersamenstelling

Alle verenigingen in Etterbeek hebben gemengde groepen, behalve de Ligue de l'Enseignement et de l'Education Permanente die, bij wijze van uitzondering dit jaar, een groep heeft die enkel uit vrouwen bestaat. In de andere verenigingen (Animations et Loisirs pour Tous, Welcome-Babbelkot en Le Senghor) zijn de groepen weliswaar samengesteld uit mannen en vrouwen, maar blijven vrouwen oververtegenwoordigd.

Afkomst

De landen of regio's die vertegenwoordigd zijn in de lessen ALPHA en FLE in Etterbeek zijn Turkije, Syrië, de Maghreb, het Midden-Oosten, Bangladesh, Pakistan, India, Bulgarije en Latijns-Amerika. Alle verenigingen ontvangen een meerderheid van anderstalige nieuwkomers en dit aantal neigt elk jaar toe te nemen, maar zij ontvangen ook mensen die soms al lang in België zijn.

Woonplaats

De overgrote meerderheid van de leerlingen woont in Etterbeek of komt uit naburige gemeenten. Aangezien het publiek van de lessen ALPHA/FLE soms zeer kwetsbaar is, blijft de nabijheid van hun woonplaats bij hun studieplaats voor velen een bron van gewoonte, veiligheid en comfort.

Het socio-economisch profiel

In de lessen ALPA en FLE die door de vier verenigingen in Etterbeek worden aangeboden, blijven de sociaal-economische profielen van de deelnemers zeer precair. Een groot deel van de leerlingen ontvangt een leefloon en wordt door het OCMW gestuurd om aan de voorwaarden voor de toekenning van uitkeringen te voldoen. Er is ook een deel van de leerlingen dat thuisblijfouder is (hoofdzakelijk vrouwen), bezig is met regularisatie (doorgestuurd door Fedasil) of werkzoekend is.

REDENEN VOOR DEELNAME

De voornaamste redenen om de alfabetiseringslessen en de lessen Frans als vreemde taal te volgen in Etterbeek zijn :

- zich integreren in het burgerlijke en sociaal leven ;
- voldoen aan de voorwaarden van het OCMW en Actiris ;
- zich behelpen in het dagelijkse leven ;
- werk vinden ;
- de nationaliteit verkrijgen.

Sommige verenigingen, zoals Animations et Loisirs pour Tous, Welcome-Babbelkot en Le Senghor, stellen ook vast dat er mensen zijn die al lange tijd lessen volgen, maar die geen echte vooruitgang meer boeken in het Frans. Voor hen zijn de lessen ALPHA en FLE echter hun enige verankering in het sociaal leven. Dit geldt voornamelijk voor ouderen, voor wie Le Senghor een groep "mondeling project" heeft ontwikkeld waarin alternatieve technieken, zoals naaien of plastische kunsten, worden gebruikt als middel om de Franse taal te leren.

VERZADIGING VAN HET AANBOD

TDrie van de vier verenigingen hebben aangekondigd dat zij inschrijvingen voor hun lessen Frans hadden moeten weigeren. Ook al kunnen de groepen in de loop van het jaar worden aangepast naar gelang van het aantal mensen dat afhaakt, toch hebben de verenigingen met wachtlijsten ongeveer tien mensen per jaar die geen plaats kunnen vinden in een les. Het lijkt erop dat de vele mensen die geen plaats kunnen vinden om Frans te leren, ofwel in de kou blijven staan, ofwel gedwongen worden om te kijken wat er beschikbaar is in naburige gemeenten zoals Elsene en Oudergem. De laatste vereniging die aan alle vraag kon voldoen, zonder mensen te moeten afwijzen, verklaart dat dit dit jaar uitzonderlijk is. Zij legt uit dat de coronacrisis en de "concurrentie" met BAPA die officiële attesten uitreiken, zeker redenen zijn voor de minder succesvolle inschrijvingen in 2021. Tot slot stellen de aanbieders vast dat er een grote

vraag is naar avondlessen, met name voor een publiek van vrouwen en mannen die overdag werken, maar dat het aanbod in Etterbeek niet aan deze vraag kan voldoen.

ALGEMENE UITDAGINGEN

GEBREK AAN LOKALEN

De realiteit van het gebrek aan lokalen wordt ook door de aanbieders van lessen Frans ervaren. Zoals al werd opgemerkt in het hoofdstuk « Algemene uitdagingen » (p.18) werd opgemerkt, heeft deze schreeuwende behoefte tal van gevolgen voor het werk van de verenigingen. De Ligue de l'Enseignement et de l'Education Permanente, bijvoorbeeld, heeft moeilijkheden ondervonden om geschikte lokalen te vinden. De LEEP, waarvan de lessen doorgaans in de gemeentescholen werden gegeven, moest in korte tijd twee keer van locatie veranderen: eerst wegens renovatie, daarna wegens de gezondheids crisis (waardoor de schoollokalen niet langer beschikbaar waren). De vzw heeft uiteindelijk een akkoord bereikt met de vzw AILE, die haar lokalen overdag ter beschikking stelt. Omdat de zaal echter klein was, was de LEEP genoodzaakt zijn groep tot acht deelnemers te beperken, ook al was er een grotere vraag naar inschrijvingen. Bovendien verandert het publiek telkens wanneer de LEEP verhuist, omdat, zoals reeds gezegd, de nabijheid van de plaats waar het onderwijs wordt genoten een belangrijke invloed heeft op het bijwonen van lessen.

EXTRA-MUROS-ACTIVITEITEN

Aanbieders van lessen Frans melden dat het moeilijk is om buiten de muren van hun vereniging artistieke, culturele of zelfs recreatieve activiteiten aan te bieden. Enerzijds zijn de leerlingen erg gehecht aan het « schoolse » karakter van het leren van talen (voor sommigen vindt het leren plaats in een klaslokaal en niet tijdens activiteiten) en anderzijds zijn sommigen soms geïntimideerd door het idee dat zij

naar plaatsen moeten gaan die zij niet kennen of waar zij gewoonlijk niet komen. Anderzijds brengt de grote bestaansonzekerheid waarin sommige leerlingen leven zoveel zorgen met zich mee dat het leren van talen voor hen geen prioriteit is. Deelname aan artistieke, recreatieve en culturele activiteiten is nog minder een prioriteit.

GEBREK AAN SOCIALE DIENSTEN VOOR VOLWASSENEN

Het aanbod aan sociale diensten voor volwassenen in Etterbeek is vrij beperkt. Afgezien van het OCMW zijn maar weinig actoren uit de verenigingssector competent om volwassenen te begeleiden bij hun administratieve stappen. Nochtans worden die als ingewikkeld beschouwd, vooral wanneer taal nog een hindernis vormt. In de gemeente organiseert het Centre de Service Social Bruxelles Sud-Est (CSSBSE) spreekuren in de wijk de Jacht. Het gaat om twee periodes van 4 uur op dinsdagochtend en donderdagmiddag²⁵. Er zijn ook andere spreekuren in Elsene, maar niet vlak bij Etterbeek. De verenigingen voor sociale cohesie worden geconfronteerd met een kwetsbaar en precair publiek waardoor zij regelmatig de bemiddelaar bij uitstek zijn en de vertrouwenspersoon van hun begunstigden die - om allerlei redenen - bang kunnen zijn voor de officiële instanties (OCMW, Actiris). Dit betekent dat werknemers en vrijwilligers vaak wordt gevraagd om administratieve bijstand te verlenen aan hun begunstigden, hoewel zij niet zijn opgeleid of uitgerust om aan dit soort vragen te voldoen en vaak al een zware werklast hebben.

25 - Centre de service social de Bruxelles Sud-Est, spreekuren beschikbaar op <http://cssbse.be/pages/permanences.html>

UITDAGINGEN PER WIJK

DE JACHT

De wijk de Jacht is de wijk met het grootste aantal ondergeschoolde werkzoekenden van de gemeente (404)²⁶ en een zeer cultureel gemengde bevolking (10 nationaliteiten die samen 70% uitmaken)²⁷. Mensen van vreemde nationaliteit of afkomst en ondergeschoolde werkzoekenden worden beschouwd als de doelgroep bij uitstek voor de lessen Frans als vreemde taal. Het is dan ook niet meer dan logisch dat deze wijk bijzondere aandacht nodig heeft. Momenteel bieden twee vzw's er lessen Frans aan: Animations et Loisirs pour Tous en Welcome-Babbelkot. Bovendien is het interessant vast te stellen dat er in de omgeving van de Sint-Antoonkerk een groot aantal migranten van Assyrisch-Chaldeïsche afkomst is. Deze gemeenschap is reeds lang in de meerderheid in de lessen ALPHA en FLE van de verenigingen die in de Jacht zijn gevestigd en in het bijzonder bij de vzw Animations et Loisirs pour tous en Welcome-Babbelkot. Die laatste werd ongeveer dertig jaar geleden opgericht om specifiek te reageren op de grote sociale moeilijkheden van de Assyrisch-Chaldeïsche gezinnen in de wijk. Hoewel de activiteiten van Welcome-Babbelkot geëvolueerd zijn en de afkomst binnen de lessen ALPHA en FLE van de twee aanbieders die in de Jacht gevestigd zijn gediversifieerd is, is de aanwezigheid van deze minderheidsgemeenschap in de wijk een interessant element om in het oog te houden in een visie op sociale cohesie.

SINT-PIETER

De wijk Sint-Pieter telt het op één na grootste aantal ondergeschoolde werkzoekenden (189)²⁸, ver achter de wijk de Jacht. Het is ook een zeer cultureel gemengde wijk, met 9 nationaliteiten die 70% van de bevolking uitmaken²⁹. Sinds 2020 geeft de Ligue de l'Enseignement et de l'Education Permanente, bij gebrek aan beschikbare lokalen, Franse les in een lokaal dat door de vzw AILE ter beschikking wordt gesteld. Dit lokaal is gelegen aan de Plaine de Bonnelles, in de sociale woonblokken. Het is een klein klaslokaal dat slechts plaats biedt aan 8 leerlingen waardoor in 2021 niet kon worden tegemoetgekomen aan de inschrijvingsaanvragen. Dit gedeelde gebruik van de lokalen is tijdelijk. De aanwezigheid van een partner voor ALPHA en FLE in deze wijk is dus niet voorbestemd is om permanent te zijn. Zoals echter in het hoofdstuk over prioriteit 1 is uiteengezet, zal door de renovatie van de sociale woningen het aantal gezinnen dat in de wijk woont verdrievoudigen en onder hen zijn er mensen die eventueel lessen Frans of alfabetisering zouden moeten volgen. In de gezinnen die aan de activiteiten van AILE deelnemen alleen al, hebben bijvoorbeeld 22 van de 37 ouders een scholingsniveau dat niet hoger is dan de lagere school, 9 zijn niet naar school geweest en 5 zijn analfabeet³⁰. Er moet dus een oplossing worden gevonden om de aanwezigheid van een aanbieder van lessen Frans in de wijk te handhaven, aangezien, zoals de vzw AILE uitlegt, de bewoners van de wijk de perimeter rond hun woning zelden verlaten³¹.

26 - Zie bijlage 5

27 - Zie bijlage 5

28 - Zie bijlage 6

29 - Zie bijlage 6

30 - AILE, "Analyse de quartier", januari 2021.

31 - AILE, "Analyse de quartier", januari 2021.

JOURDAN

De wijk Jourdan is de derde wijk met het grootste aantal ondergeschoolde werkzoekenden in de gemeente (159)³². Aan de rand van de Europese instellingen vertoont de wijk Jourdan ook een grote interculturele mix (11 nationaliteiten die samen 70% uitmaken)³³. Er is slechts één aanbieder van Franse lessen in de wijk: het cultureel centrum Le Senghor.

De aanwezigheid van de Europese instellingen heeft geleid tot een fenomeen van gentrificatie waardoor de kwetsbare bevolkingsgroepen verder naar de marge worden gedrongen (bars en restaurants voor de meer welgestelde bevolkingsgroepen, de vroeger meer populaire zondagsmarkt, enz.). Aangezien zij niet langer deel uitmaken van het collectieve leven in de wijk, is het zeer wel denkbaar dat Le Senghor voor een groot aantal begunstigden een van de enige ankerpunten in het sociale en burgerlijke leven van de wijk vormt. De aanwezigheid van een dergelijke structuur is dan ook van essentieel belang om de participatie van kansarme bevolkingsgroepen als burgers van de wijk te verbeteren en aan te moedigen, ondanks de voortdurende stijging van de kosten van levensonderhoud in de Jourdanwijk. Daarnaast zijn er de laatste jaren in Etterbeek verschillende opvangcentra voor mensen zonder papieren en/of asielzoekers opgezet, zoals Sister's House, dat zich kort voor de eerste lockdown in de wijk Jourdan heeft gevestigd. De gemeente heeft ook toestemming gegeven voor de tijdelijke ingebruikneming van lokalen voor Voix des Sans Papiers (gedurende enkele maanden in de wijk de Jacht in 2017) en voor het opvangcentrum Fedasil (sinds mei 2020 in het voormalige Park Leopoldziekenhuis, wijk Jourdan). Hoewel Fedasil zijn eigen lessen Frans organiseert, stuurt het ook mensen die op regularisatie wachten naar Le Senghor. Op de lange termijn kan dit niet alleen tot gevolg hebben dat de vraag onder druk komt te staan, maar ook dat de samenstelling van de groepen leerlingen verandert (het gaat steeds vaker om anderstalige nieuwkomers van wie de begeleiding speciale aandacht vereist), dat de teams worden versterkt en dat er mogelijk meer behoefte aan opleiding ontstaat.

32 - Zie bijlage 7

33 - Zie bijlage 7

Conclusie

Op het grondgebied van Etterbeek is het aanbod van activiteiten voor Frans als vreemde taal en alfabetiseringsactiviteiten (bijna) overal verzadigd. Hoewel de indicator van het aantal ondergeschoolde werkzoekenden een objectieve indicator is die een idee geeft van de behoefte aan het leren van de Franse taal, geeft die niet volledig de realiteit op het terrein weer. Hoewel sommige deelnemers geregistreerd staan als werkzoekenden, voldoen andere deelnemers niet aan dit criterium, zoals thuisblijvende ouders, gepensioneerden of asielzoekers. Er zij ook op gewezen dat, hoewel het leren van talen gericht kan zijn op integratie in het economische leven en de arbeidsmarkt, voor sommige mensen deelname aan lessen Frans hun enige verankering in een sociaal leven is en de enige activiteit die hen in staat stelt uit hun isolement te treden. Dit deel van de deelnemers dat de verenigingen via hun lessen weten te bereiken, mag dus niet worden verwaarloosd ten gunste van zuiver economische doelstellingen zoals het vinden van werk.

Hoewel volgens de statistieken van de CRAcs alleen in de wijk de Jacht sprake is van een onderaanbod, blijkt in de praktijk dat dit ook het geval is in Jourdan en Sint-Pieter, waar een tiental leerlingen het hele jaar door op de wachtlijst blijven staan. Het is ook interessant op te merken dat voordat de Ligue de l'Enseignement et de l'Education Permanente zich toevallig (door een verandering van lokalen) in de Plaine de Bonnelles vestigde, er geen enkele aanbieder van ALPHA of FLE in de wijk was. Uit de ervaring van de vzw blijkt echter dat er vraag naar is, aangezien sommige inschrijvingen niet konden worden ingewilligd (naast de 8 deelnemers die daadwerkelijk lessen volgen).

Tot slot kunnen we niet voorbijgaan aan de huidige internationale politieke context en het feit dat de komst van migranten die gedwongen worden hun land te verlaten om familiale, sociale, economische, ecologische of politieke redenen, voortdurend toeneemt, en dat het belangrijk is hen op een waardige manier op te vangen. Aangezien het aantal anderstalige nieuwkomers in lessen ALPHA en FLE blijft toenemen, lijkt het van essentieel belang niet alleen de materiële en financiële capaciteiten van de bestaande aanbieders te versterken, maar ook de diversiteit van het aanbod in de gemeente te verruimen.

Prioriteit 4

Samen leven en samen doen

STAND VAN ZAKEN VAN HET AANBOD VAN PROJECTEN VOOR SAMEN LEVEN EN SAMEN DOEN

De gemeente Etterbeek telt op dit moment twee projecten voor samen leven op haar grondgebied:

▷ HET « SOLIDARITEIT-SPARCOURS »

Dat wordt gecoördineerd door buurthuis Chambéry.

Dat project heeft tot doel een andere kijk op armoede te verspreiden. Het doel is om zich de openbare ruimte eigen te maken om zoveel mogelijk mensen bewust te maken van de verschillende facetten van armoede en de rol van solidariteit te benadrukken. Sinds enkele jaren mobiliseert dit project een breed netwerk van verenigingen en publieke partners rond thema's die samen worden gekozen met de verschillende verenigingen en gemeentelijke actoren die meewerken aan het Solidariteitsparcours.

▷ « LA BANQUE DE COMPÉTENCES »

Die gecoördineerd wordt door AMO Samarcande.

Het doel van dit project is om de vaardigheden van jongeren optimaal te benutten door hen aan het werk te zetten door hen in de behoeften van de wijk te laten voorzien. Deze jonge vrijwilligers worden betaald en met het gespaarde geld kunnen zij een persoonlijk project opzetten, dat hen in staat moet stellen vooruit te komen. Deze diensten maken ook positieve ontmoetingen tussen jongeren en andere mensen mogelijk, ontmoetingen die helpen om de vooroordelen over elkaar te overwinnen en te ontcrachten.

STAND VAN ZAKEN VAN DE BEHOEFTE AAN PROJECTEN VOOR SAMEN LEVEN EN SAMEN DOEN

CONTEXTUELE INLEIDING

Het vraagstuk van het samen leven, in de ruimste zin van het woord, is een centraal element van een goed functionerende sociale cohesie. Het is echter belangrijk erop te wijzen dat de samenleving, om een goed samen leven te waarborgen, reeds in de basisbehoeften van haar burgers moet voorzien: sociale bijstand van goede kwaliteit, doeltreffende dekking van de gezondheidszorg, degelijke inkomens en huisvesting, enz. Het is echter een utopie te denken dat de verenigingen voor sociale cohesie en de gemeentelijke coördinatie in staat zijn al deze maatschappelijke uitdagingen op een transversale manier aan te pakken en op te lossen, niet alleen omdat

zij daartoe niet bevoegd zijn, maar ook omdat de aan de sector toegewezen middelen veel te ontoereikend zijn. Het vraagstuk van het samen leven komt vooral aan de orde in de zin van het decreet en zijn uitvoeringsbesluit, namelijk projecten die gericht zijn op de ontschotting van de bevolking door het bestrijden van alle vormen van discriminatie en vooroordelen. Het leek echter ook interessant de aandacht te vestigen op bepaalde meer algemene maatschappelijke problemen waarmee de verenigingensector wordt geconfronteerd, namelijk de ontschotting van de bevolking, huisvesting, de digitale kloof en stedelijk geweld.

ONTSCHOTTING VAN DE BEVOLKING

Zoals in deze diagnose reeds herhaaldelijk is uiteengezet, is Etterbeek een vrij heterogene gemeente, zowel op socio-economisch als op cultureel vlak. De socio-economische status verschilt sterk van inwoner tot inwoner, waardoor er zowel preciaire als welvarende wijken ontstaan. De grote culturele mix van de gemeente ligt in het feit dat Etterbeek een groot aantal nationaliteiten (Europees of niet-Europees) telt, meer dan het gewestelijke gemiddelde. Deze twee feiten zijn op zichzelf bijna voldoende om te rechtvaardigen dat er projecten rond samen leven moeten worden ontwikkeld. Als we de verschillende wijken nader bekijken, mogen in geen enkele wijk projecten ontbreken die betrekking hebben op samen leven.

De Jacht

De wijk de Jacht en omgeving hebben tussen 2014 en 2018 een Duurzaam Wijkcontract gekregen. Dit project heeft het mogelijk gemaakt infrastructuren te vernieuwen en ontmoetingsplaatsen te creëren die in de eerste plaats bestemd zijn voor kwetsbare groepen. Zo zijn, om slechts enkele voorbeelden te geven, een crèche, een kruidenierswinkel en een sociale vestiaire, een participatief restaurant en een stadsmoestuin gecreëerd of in aanbouw. Deze infrastructuren hebben dus tot doel de sociale cohesie binnen de perimeter van het Duurzaam Wijkcontract te verbeteren en de ontmoeting van veel mensen met uiteenlopende profielen in het sociaal en collectieve leven te bevorderen, en zo het samen leven te verbeteren. Anderzijds zal de komst van het Jachthof, dat het nieuwe gemeentehuis en een groot aantal woningen voor een meer welgestelde bevolking omvat, alsook het renovatieproject van de wijk Kazernen in Elsene (in de onmiddellijke nabijheid van de gemeente) en in Etterbeek, niet alleen de wijk nieuw leven inblazen, maar ook nieuwe, meer welgestelde bevolkingsgroepen aantrekken. Het is op dit moment niet mogelijk in te schatten wat de gevolgen van deze architectonische en stedenbouwkundige projecten zullen zijn voor het samen leven. Toch blijven de behoeften op het vlak van samen leven groot, zoals blijkt uit de (niet-ingewilligde) aanvragen van de gemeente om in aanmerking te komen voor een nieuw Duurzaam Wijkcontract in de wijk Jacht/Kazernen.

Het project voor samen leven van het buurthuis Chambéry, dat zijn oorsprong vindt in de Jacht, is niet bedoeld om tot deze wijk beperkt te blijven, maar om het gebruik van de openbare ruimte in de hele gemeente aan te moedigen. Gezien de uitdagingen die in de wijk en meer in het algemeen in de gemeente spelen, lijkt het dus van belang de voortzetting van bewustmakings- en ontmoetingsprojecten zoals het Solidariteitsparcours aan te moedigen door de deelname te bevorderen van verschillende groepen mensen die elkaar anders niet noodzakelijk zouden ontmoeten.

Jourdan

De wijk Jourdan heeft een gentrificatie ondergaan, met name door de nabijheid van de Europese instellingen en door de recente renovatie van het Jourdanplein. Hierdoor is een duale ruimte ontstaan waar kansarme en meer welgestelde bewoners naast elkaar wonen. Er zijn weinig plaatsen om elkaar te ontmoeten en te delen en de vrijetijdsvoorzieningen worden vaak gebruikt door een van deze groepen. Daarom heeft AMO Samarcande beslist om het project "La Banque de compétence" op touw te zetten met als doel om wederzijdse hulp en kennisnetwerken tussen jonge leden van de vereniging en buurtbewoners, met name ouderen, te ontwikkelen. Zoals eerder in de diagnose is vermeld, bieden projecten met een intergenerationele dimensie een reële meerwaarde aan het samen leven en samen doen, gezien de aanzienlijke aanwezigheid van ouderen in de gemeente, van wie een groot deel zich in een preciaire en geïsoleerde situatie bevindt. Samarcande probeert via zijn project ook jongeren in contact te brengen met hun wijk om het gebrek aan houvast en identiteitsbanden van deze jongeren³⁴, die zeggen dat zij niet het gevoel hebben dat zij tot een land, een regio of een wijk behoren, te verhelpen.

34 - JAMET JOSSELING, Verslag van een praktische studie: « De l'école au socioculturel : les espaces d'affiliations des jeunes bruxellois descendants de migrants », master in sociale ingenieurswetenschappen en maatschappelijk welzijn, academiejaar 2020-2021.

Sint-Pieter

Zoals gezegd, is Sint-Pieter een bijzondere wijk. Te midden van relatief welgestelde woningen bevindt zich een huizenblok met sociale woningen voor meer achtergestelde gezinnen. Volgens de vzw AILE verlaten de bewoners van de sociale woningen hun woning slechts gedurende korte tijd (maximaal 15 minuten). Het is dus niet ondenkbaar dat zij zeer weinig contact hebben met de andere bewoners van de meer welgestelde delen van de wijk. Er is trouwens geen project voor samen leven in de wijk Sint-Pieter. De aanwezigheid van een divers publiek, een project voor sociale cohesie dat wordt gecoördineerd door de vzw Logement et Harmonie sociale en de aanwezigheid van Atoll, een dagcentrum voor senioren, bieden echter een gunstig klimaat voor het creëren van ontmoetingen tussen mensen die elkaar niet of niet vaak ontmoeten om zo niet alleen vooroordelen en discriminatie te bestrijden, maar ook isolement te doorbreken, vooral bij de bijzonder kwetsbare senioren.

Sint-Michiel/Tongeren en Tervuursepoort

De wijken Sint-Michiel/Tongeren en Tervuursepoort, tot slot, tellen ontegenzeggelijk een meer welgestelde, maar voor Sint-Michiel/Tongeren ook oudere bevolking. Zoals reeds gezegd, zijn er in deze wijken geen verenigingen voor sociale cohesie en zijn er weinig of geen andere organisaties of infrastructuren voor een meer achtergesteld publiek. Het is duidelijk dat er minder mogelijkheden zijn voor mensen met verschillende profielen om elkaar te ontmoeten dan in andere wijken. Een interessante uitdaging, maar helaas geen prioriteit gezien het ontbreken van verenigingen voor sociale cohesie, zou zijn om de bewoners van deze meer welvarende en sociaal homogene wijken ertoe te bewegen zich open te stellen voor een grotere sociaal-culturele mix

HUISVESTING

Volgens de verenigingen op het terrein wordt het door de almaar stijgende vastgoedprijzen steeds moeilijker om een gezonde en geschikte woning te vinden die voldoet aan de behoeften van het gezin. Die realiteit wordt ervaren door huurders, maar ook door eigenaars die de kosten niet langer kunnen dragen en soms gedwongen zijn hun woning te verkopen. Deze kwestie is ook de bron van andere moeilijkheden wegens de repercussies die de huisvesting kan hebben op andere levenssferen zoals de gezondheid en het schoolgaan van de kinderen (gebrek aan voldoende ruimte om hun huiswerk te maken, bijvoorbeeld). Dit probleem wordt al vele jaren door de verenigingen aan de orde gesteld, maar het is nog verergerd door de gezondheids crisis, waarbij vele gezinnen in zeer kleine en niet altijd hygiënische ruimten de lockdown moesten doorbrengen, hetgeen aanzienlijke nevengevolgen heeft gehad (explosie van geweld binnen het gezin, schooluitval, depressies, enz.)

DIGITALE KLOOF

De kwestie van de massale digitalisering is een thema dat de dienst voor Sociale Cohesie van Etterbeek al vele jaren onder de aandacht brengt. Sinds de recente gezondheids crisis is het bijna onmogelijk geworden om zich in het dagelijkse leven te redden zonder kennis van het gebruik van IT-instrumenten. Steeds meer diensten van vakbonden, ziekenfondsen en het OCMW worden geïnformatiseerd. De cijfers³⁵ met betrekking tot de digitale kloof blijven echter alarmerend, met name voor de meest achtergestelde bevolkingsgroepen. Alle verenigingen voor sociale cohesie krijgen dus te maken met begunstigden die de weg kwijt zijn wanneer zij met deze nieuwe collectieve werkwijze worden geconfronteerd. Mensen met een digitale achterstand, vaak de meest kwetsbare of kansarmen, waaronder ouderen, worden verder gemarginaliseerd van diensten die essentieel zijn voor hun dagelijks leven. Het is dus van essentieel belang deze mensen steun te bieden om een zekere mate van autonomie te waarborgen. Bovendien mag niet uit het oog worden verloren dat, hoewel de

35 - Brotoorne Périne, « Barometer digitale inclusie », UCLouvain, CIRTES, Centre Interdisciplinaire de Recherche Travail, Etat et Société, 2020, beschikbaar op <https://media.kbs-frb.be/nl/media/8996/Barometer%20Digitale%20Inclusie%202020>, geraadpleegd op 25/10/2021.

informatisering kan bijdragen tot het ontstaan van sociale banden, zij in extreme gevallen ook kan bijdragen tot een zeker isolement en een verbreking van de band met het sociale leven. De digitalisering van de samenleving en de gevolgen daarvan voor kansarmen worden daarom een centraal thema voor de sociale cohesie. Dit fenomeen moet van nabij worden gevolgd om zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de dringende behoeften van de begunstigden die niet vertrouwd zijn met het gebruik van deze instrumenten en om te voorkomen dat het gebrek aan reële contacten met de buitenwereld ten gevolge van de informatisering het algemene sociale weefsel in de wijken en op het grondgebied van de gemeente schaadt.

STADSGEWELD

Verschillende verenigingen melden dat een groeiend aantal van hun jonge begunstigden getuigt over het geweld dat zij hebben meegemaakt, met name in de sociale woonwijk Rolin (de Jacht). Oudere buurtbewoners en sommige jongeren zijn bijzonder bang voor situaties van stedelijk geweld die worden aangewakkerd door drugshandel en drugsgebruik op straat. Anderzijds getuigt een deel van de jonge begunstigden dat zij steeds vaker het slachtoffer zijn van politiegeweld. Deze gebeurtenissen schaden de veiligheid en het welzijn van de bewoners van de wijk en vormen een belangrijke uitdaging op het vlak van sociale cohesie en samen leven.

Conclusie

Etterbeek wordt als heterogene gemeente gekenmerkt door een grote culturele mix en een gediversifieerd publiek en dat vereist de ontwikkeling van projecten rond samen leven. De grote uitdaging bestaat erin reële uitwisselingen te bevorderen tussen bevolkingsgroepen die samenleven zonder elkaar werkelijk te ontmoeten. Het gaat er met name om ervoor te zorgen dat de precaire groepen of eilanden niet in hun eigen leefruimte opgesloten blijven, maar de openbare ruimte, de infrastructuur, de scholen, enz. met de rest van de inwoners delen.

De recente gezondheids- en sociale crisis hebben de neiging het risico van terugtrekking op zichzelf en afwijzing van de Ander te accentueren. Daarom is het nodig de projecten voor samen leven die in de gemeente zijn ontwikkeld te ondersteunen, maar ook nieuwe projecten aan te moedigen. Wij mogen namelijk niet wachten tot conflicten of ernstige problemen worden vastgesteld alvorens actie te ondernemen. Projecten voor samen leven fungeren als een schild tegen de toename van geweld of sociale uitsluiting door vooroordelen en discriminatie te bestrijden en zo een vreedzamer wijk te creëren.

Impulsfonds (vroegere FIM)

STAND VAN ZAKEN VAN DE PROJECTEN GEFINANCIERD MET FIM IN 2021

Sinds 2015 geniet Etterbeek van een jaarlijkse FIM-enveloppe van 97.952 euro van de Franstalige Gemeenschapscommissie (COCOF), waaraan een gemeentelijk aandeel van 1.200 euro wordt toegevoegd, voor een totaalbedrag van 99.152 euro. De projectoproep wordt op grote schaal verspreid onder de verenigingen van de gemeente en na analyse van de verschillende dossiers legt de gemeentelijke coördinatie een verdeling van het budget ter goedkeuring en stemming voor aan de leden van het Plaatselijk Overleg voor Sociale Cohesie. Dit budgetvoorstel gaat vervolgens langs het college van burgemeester en schepenen en vervolgens naar het college van de COCOF voor de definitieve goedkeuring.

In 2021 heeft de gemeente Etterbeek 8 verenigingen gefinancierd via FIM.

Vereniging	Project FIM 2021	Gevraagde budget	Voorgestelde budget
Animations & Loisirs pour Tous (ALT)	« Développement participatif des compétences intra et inter personnelle dans une dimension de mixité sociale, culturelle et à travers les générations »	18.592,00	16.000,00
Atoll	La balle au bond	17.000,00	16.000,00
Basenvol	Tournoi mini-foot sans frontières 2e édition et rencontres multisport	3.301,60	1.200,00
Logement et Harmonie Sociale	Moi à ta place	6.000,00	2.000,00
MJ La Clef	Éclater les bulles	14.800,00	14.500,00
Samarcande	Un lien vers des solutions	29.500,00	25.507,00
UrbanStep	Respirons ensemble	26.000,00	21.165,00
Welcome-Babelkot	Le coin des Petits pendant les cours d'ALPHA/FLE	3.780,00	2.780,00
		118.973,60	99.152,00

Sinds 2015 zijn met deze subsidie veel verschillende projecten gefinancierd, zoals sportactiviteiten, intergenerationale activiteiten en persoonlijke ontwikkelingsactiviteiten voor jongeren, om er maar een paar te noemen. Voorts moet worden opgemerkt dat het aantal financieringsaanvragen in het kader van het FIM in drie jaar tijd bijna is verdubbeld, aangezien het is gestegen van zes ontvankelijke aanvragen in 2018 tot elf ontvankelijke aanvragen in 2021, waarvan er uiteindelijk acht zullen worden geselecteerd (zie bovenstaande tabel). Ten slotte zijn sommige verenigingen die van het FIM genieten ook actoren van de sociale cohesie, terwijl andere alleen van deze eenmalige subsidie gebruikmaken. In feite zijn vijf van de acht gesubsidieerde verenigingen in 2021 geen actoren op het gebied van sociale cohesie. De FIM-subsidie steunt dus een aanzienlijk aantal verenigingen die niet onder de voorwaarden van het decreet betreffende de sociale cohesie vallen, maar die niettemin belangrijk werk verrichten met een verscheidenheid van kwetsbare groepen (jongeren, ouderen, nieuwkomers), met het oog op hun integratie in het sociale en burgerleven en de bevordering van ontmoetingen.

Het is met name in het kader van de FIM-subsidie dat bepaalde intergenerationale projecten worden gefinancierd, zoals bijvoorbeeld de projecten die worden gecoördineerd door ALT en ATOLL en die als hoofddoel hebben interculturele en intergenerationale sociale contacten in stand te houden of te creëren. Deze projecten zijn van essentieel belang in Etterbeek, omdat er, zoals we al eerder hebben gezien, een aanzienlijk percentage ouderen in een precaire situatie woont (zie « Inkomen », pagina 6 : aandeel van de begunstigden van de IGO) die in de gemeente wonen. Het isolement en de marginalisering van senioren is een echte uitdaging op het vlak van sociale cohesie en de opwaartse spiraal die door intergenerationale projecten tot stand wordt gebracht, moet niet langer worden aangetoond. Het lijkt dan ook van essentieel belang de duurzaamheid van deze activiteiten te waarborgen en de financiële steun van deze verenigingen te handhaven.

Conclusie

Het programma voor sociale cohesie van de gemeente Etterbeek komt ten goede van tal van kansarme en geïsoleerde personen die dagelijks worden ondersteund door verenigingen waarvan het werk niet meer ter discussie staat. In de wijken de Jacht, Sint-Pieter en Jourdan worden de partners niet alleen geconfronteerd met een jaarlijkse toename van de vraag, maar ook met de toenemende komst van steeds meer kwetsbare personen die bijzondere aandacht nodig hebben, zowel wat betreft de begeleiding van kinderen en jongeren bij scholing en burgerzin als wat betreft het aanleren van de Franse taal en alfabetisering. Aangezien de situaties waarin de begunstigden verkeren vaak moeilijk zijn, zijn de (gereduceerde) teams naast hun reeds talrijke dagelijkse taken ook verplicht een luisterend oor te bieden en administratieve steun te verlenen. Bovendien heeft de recente gezondheids crisis ook de rol van de verenigingen onder de aandacht gebracht, die ondanks de lockdown en de sociale moeilijkheden de banden met hun doelgroepen hebben onderhouden, de gezinnen hebben gesteund in hun administratieve en materiële behoeften en sociale banden en solidariteit hebben aangemoedigd toen versnippering en individualisme de norm waren geworden. In deze context lijkt het meer dan noodzakelijk om de steun te versterken aan de bestaande actoren van de sociale cohesie in Etterbeek, die ondanks hun grote motivatie geconfronteerd worden met moeilijkheden die hun werk verzwakken, zoals het gebrek aan lokalen en structurele subsidies. In een context waarin ontmoetingen zijn ondermijnd, lijkt het ook belangrijk de steun te versterken aan projecten voor samen leven en samen doen, die tot doel hebben de burgers zich voor elkaar te laten openstellen en de vooroordelen te bestrijden.

Zoals uit de indicatoren blijkt, moet de wijk de Jacht beschouwd worden als een prioritaire wijk van de gemeente, zowel wat betreft schoolbegeleiding als wat betreft het aanleren van de Franse taal. Daarom lijkt het van belang het aanbod van huiswerkscholen en lessen Frans als vreemde taal en alfabetisering in deze wijk uit te breiden. Het lijkt dus van essentieel belang de komst van ten minste één nieuwe partner voor elk van de prioriteiten van P1 en P2 aan te moedigen.

Het behoud van het project Samenleven van buurthuis Chambéry in de wijk de Jacht is ook zinvol gezien het zeer heterogene karakter van de bevolking die in de wijk woont. Het behoud ervan is een troef voor de ontmoeting van doelgroepen en hun bewustmaking van actuele en gevarieerde thema's. Naast dit project is de situatie van het stedelijk geweld, dat vooral in de Jacht aanwezig is, zeer verontrustend. De aanwezigheid van een bijkomend project voor samen leven en samen doen in de wijk lijkt eveneens essentieel.

Hoewel een deel van de wijk Sint-Pieter welvarender is, bevinden zich hier de sociale woningen van Plaine de Bonnelles, waar veel gezinnen in grote armoede wonen en waarvan het aantal drastisch dreigt toe te nemen met het oog op de door Log'Iris geplande renovaties. De vzw AILE geniet al vele jaren het vertrouwen van de bewoners en is daarom sterk verankerd in de wijk. Ondanks de toegenomen vraag en de steun van de

gezinnen die de vereniging bezoeken, wordt haar voortbestaan bedreigd door moeilijkheden in verband met haar lokalen. Het is dan ook dringend en absoluut noodzakelijk dat de financiële en materiële steun aan AILE wordt versterkt, niet alleen om de instandhouding van haar activiteiten te waarborgen, maar ook om te voorzien in de uitbreiding van haar capaciteiten met het oog op de komst van de vele nieuwe gezinnen die binnenkort in de wijk zullen wonen.

Wat het aanleren van de Franse taal en alfabetisering betreft, heeft de aanwezigheid van de Ligue de l'Enseignement et de l'Education Permanente in de gebouwen van AILE de vraag naar Franse lessen doen toenemen. Het behoud van een partner voor Frans als vreemde taal en alfabetisering (LEEP of een nieuwe partner) in de wijk Bonnelles zou dus een kans betekenen voor de integratie en ontschotting van de bewoners van de sociale woningen, van wie velen laaggeschoold zijn en geen Frans spreken.

In de wijk Sint-Pieter bestaat geen enkel project voor samen leven en samen doen, maar de aanwezigheid van een gevarieerd en heterogeen publiek in termen van sociaaleconomisch profiel, leeftijd en cultuur lijkt een vruchtbare bodem te zijn voor de uitvoering van een nieuw project dat erop gericht is het publiek zich te laten openstellen voor elkaar en vooroordelen te bestrijden.

Jourdan is ook een wijk die bijzondere aandacht verdient, omdat de bewoners er zo heterogeen zijn en de realiteit van hun leven zo uiteenlopend. Aangezien de behoeften zeer uiteenlopend zijn, is het voor één enkele partner, het cultureel centrum Le Senghor, moeilijk om er op een uitputtende manier aan tegemoet te komen. Daarom wordt de versterking van de aanwezigheid van nieuwe aanbieders van begeleiding voor scholing en burgerzin alsook van lessen Frans en alfabetisering in de wijk als relevant beschouwd.

Jourdan geniet ook van een project voor samen leven dat door de AMO Samarcande wordt gecoördineerd: "la Banque de compétences". Dit project beoogt de ontschotting van jongeren in kwetsbare situaties door hen open te stellen voor het leven in de wijk en is van essentieel belang voor de dynamiek van inclusie en het doorbreken van vooroordelen die wordt bevorderd door prioriteit 4. Het lijkt dus van essentieel belang dit project te handhaven en te steunen.

De actoren op het gebied van de sociale cohesie hebben thema's geïdentificeerd die voor hun begunstigden van bijzonder belang zijn. Zo zullen de digitale kloof, de netwerkvorming en de intergenerationele projecten de komende vijf jaar prioritaire richtlijnen zijn voor de werkzaamheden van de gemeentelijke coördinatie en haar partners.

Ten slotte wilde deze diagnose benadrukken dat het gebrek aan aanbod van activiteiten ter bevordering van de sociale cohesie niet alleen te wijten is aan een gebrek aan actoren, maar ook aan structurele problemen (gebrek aan lokalen, kleine teams, gebrek aan vrijwilligers, enz.) die niet nieuw zijn in de verenigingensector. Daarom moet niet alleen worden gewerkt aan de versterking van de subsidies voor sociale cohesie, maar ook aan de instandhouding van het Impulsfonds (het vroegere FIM) zodat de verenigingen hun activiteiten kunnen voortzetten voor de mensen die er het meest behoefte aan hebben.

BIBLIOGRAFIE

- AILE, « Analyse de quartier », januari 2021.
- BASENVOL, « Diagnostic local 2020 », 2021.
- BROTOCORNE PÉRINE, « Barometer digitale inclusie », UCLouvain, CIRTES, Centre Interdisciplinaire de Recherche Travail, État et Société, 2020, beschikbaar op <https://media.kbs-frb.be/nl/media/8996/Barometer%20Digitale%20Inclusie%202020>
- CULTUREEL CENTRUM LE SENGHOR, « Rapport d'analyse partagée du territoire d'action du Senghor », 2016.
- FINANCITE, « Familles monoparentales, attention pauvreté », 2020, beschikbaar op https://www.financite.be/sites/default/files/references/files/analyse_monoparentalite_-_ab.docx.pdf geraadpleegd op 25/10/2021.
- BISA, « Kerncijfers per gemeente », 2021, beschikbaar op <https://bisa.brussels/cijfers/kerncijfers-per-gemeente/etterbeekgeraadpleegd> op 14/10/2021.
- BISA, « Zoom op Etterbeek, editie 2016 », beschikbaar op [Etterbeek_NL_3_tma.pdf](#)
- JAMET JOSSELIN, Verslag van een praktische studie: « De l'école au socioculturel : les espaces d'affiliations des jeunes bruxellois descendants de migrants », master in sociale ingenieurswetenschappen en maatschappelijk welzijn, academiejaar 2020-2021. DIENST PREVENTIE VAN DE GEMEENTE ETTERBEEK, « Evaluatie 2020: Lokale preventie van schoolverzuim », 2021.
- DIENST PREVENTIE VAN DE GEMEENTE ETTERBEEK, « Lokale veiligheidsdiagnose » 2018.

WOORDENLIJST

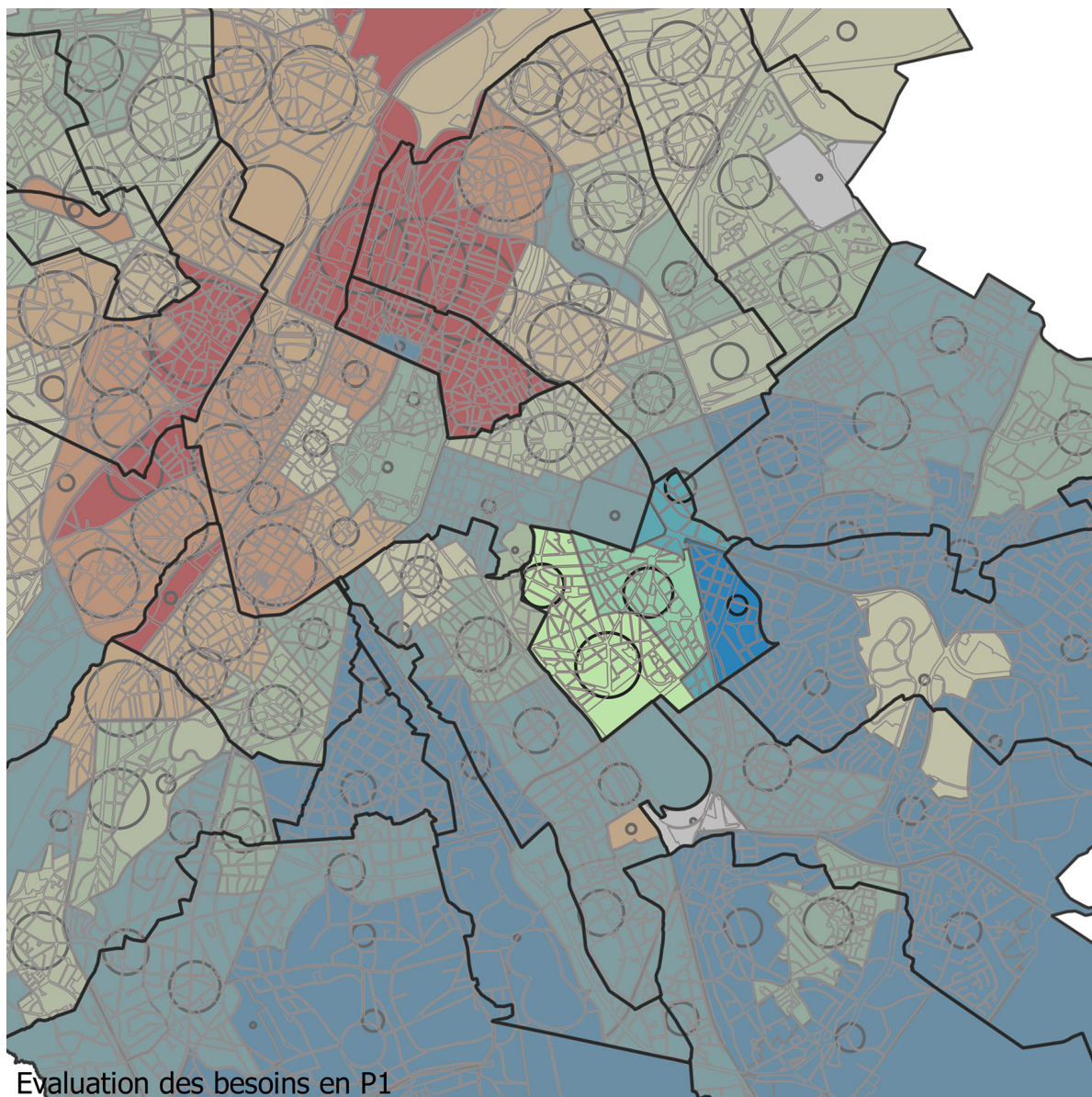
ALPHA	Alfabetisering
AILE (L')	Association d'Intégration de Liberté et d'Échange
ALT	Animations et Loisirs pour Tous
AMO	Service d'Actions en Milieu Ouvert
VZW	Vereniging zonder winstoogmerk
BAPA	Bureau d'Accueil pour Primo-Arrivant
CBAI	Centre Bruxellois d'Action Interculturelle
COCOF	Franstalige Gemeenschapscommissie
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
DWC	Duurzaam Wijkcontract
CRAcs	Centre Régional d'Appui en cohésion social (het gewestelijke ondersteuningscentrum voor sociale samenhang)
CSSBSE	Centre de Service Social Bruxelles Sud-Est
EDD	Huiswerkschool
FIM	Federaal Impulsfonds voor het Migrantenbeleid
FLE	Français Langue Etrangère (Frans als vreemde taal)
IGO	Inkomensgarantie voor ouderen
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse
LEEP	Ligue de l'Enseignement et de l'Education Permanente
LHS	Logement et Harmonie Sociale
MJ	Maison des Jeunes (jeugdhuis)
PCS	Project voor sociale cohesie
RIS	Leefloon
ZSH	Zone voor stedelijke herwaardering

Bijlagen

De kaarten en gegevens in bijlage werden aangeleverd door de CRACS in het kader van de voorbereiding van de lokale diagnose voor het volledige Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De indicatoren werden gekozen door een team van onderzoekers en onderzoeksters.

BIJLAGE 1

KAART VAN DE BEHOEFTE AAN BEGELEIDING VAN KINDEREN EN JONGEREN BIJ SCHOLING EN BURGERZIN (PRIORITEIT 1)

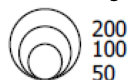
Evaluatie van de behoeften in P1

Decielen van de populatie van het basisonderwijs en secundair onderwijs volgens een synthetische index van de schoolmoeilijkheden

Legende

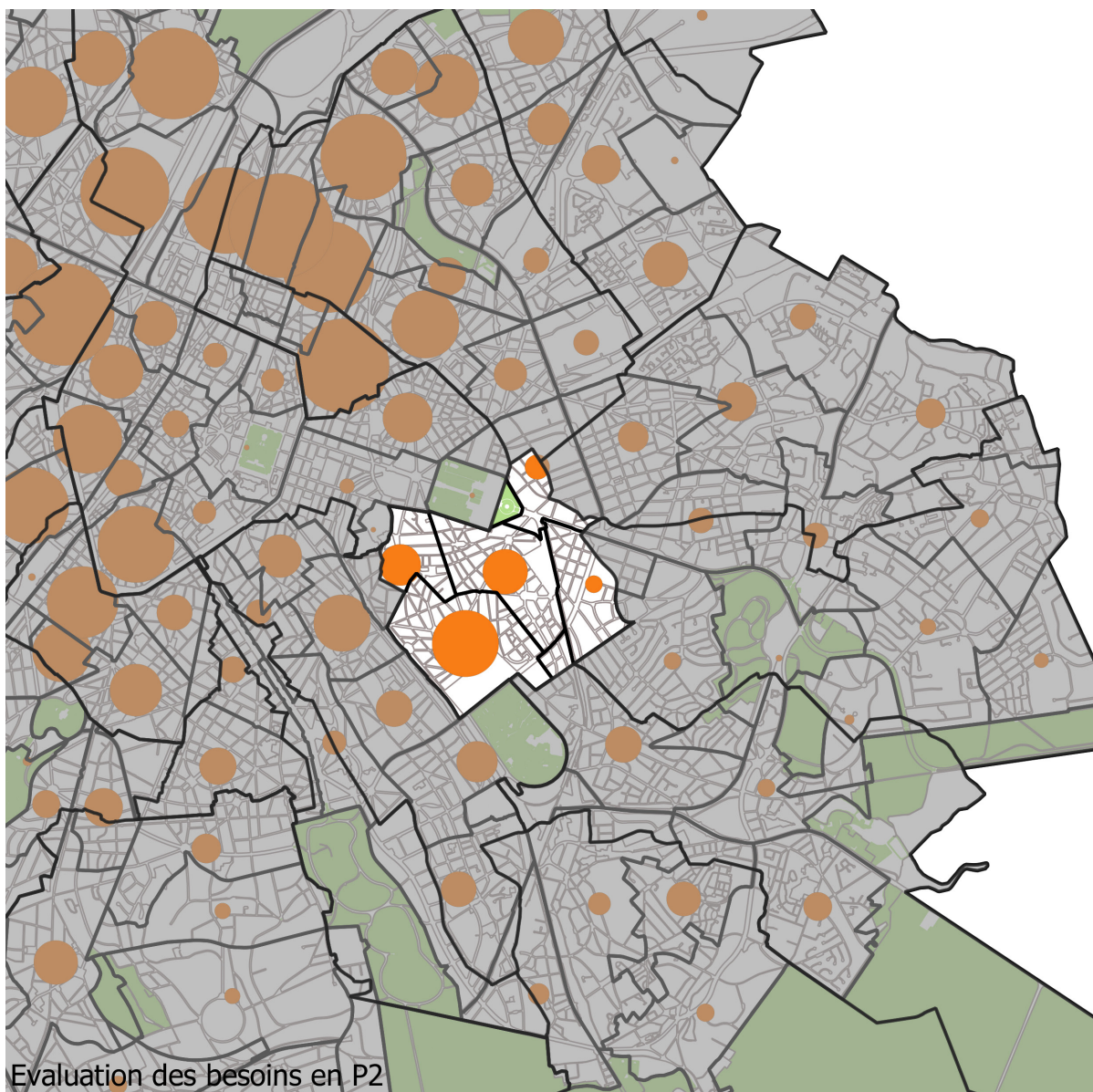
- Deciel 1 (kleine schoolmoeilijkheden)
- Deciel 2
- Deciel 3
- Deciel 4
- Deciel 5
- Deciel 6
- Deciel 7
- Deciel 8
- Deciel 9
- Deciel 10 (grote schoolmoeilijkheden)

Aantal leerlingen (secundair) uit de wijk met grote schoolachterstand (2 jaar en meer)

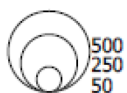
BIJLAGE 2

EVALUATIEKAART VAN DE BEHOEFTE AAN HET AANLEREN VAN DE FRANSE TAAL EN ALFABETISERING (PRIORITEIT 3)

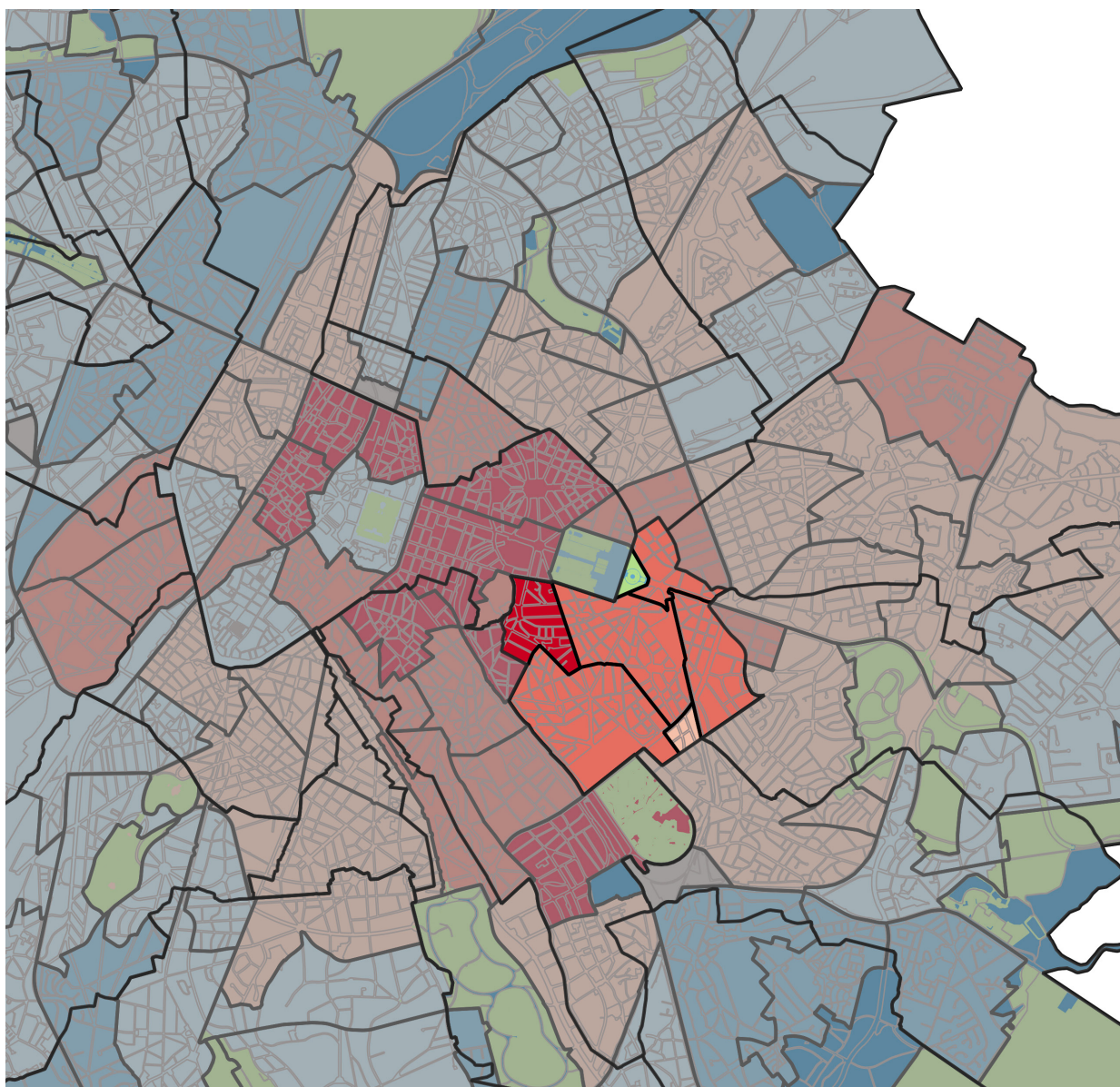
Evaluatie van de behoeften in P2

Aantal niet-werkende werkzoekenden (NWWZ)

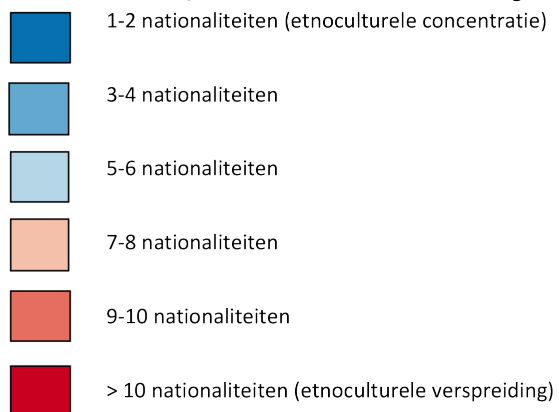
BIJLAGE 3

KAART VAN DE ETNOCULTURELE GEMENGDHEID

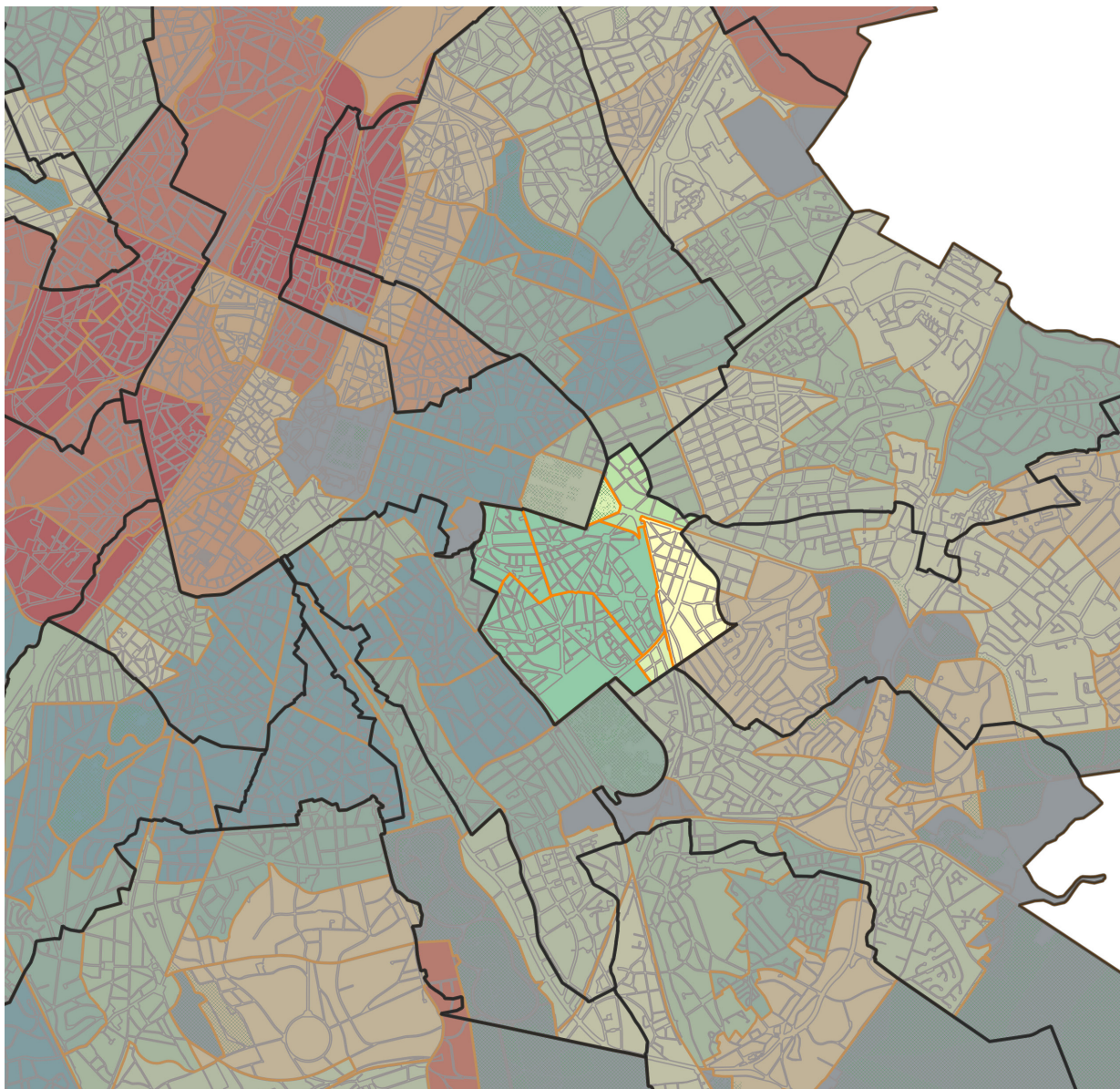
Etnoculturele gemengdheid

Aantal nationaliteiten/afkomst om 70% van de bevolking van de wijk te bereiken

BIJLAGE 4

KAART VAN DE SOCIO-ECONOMISCHE GEMENGDHEID

Socio-economische gemengdheid

Gemiddelde sociaal-economische kloof tussen de scholen waar leerlingen uit de wijk naar school gaan *

Socio-economische gemengdheid

- Deciel 1 (zwakke heterogeniteit)
- Deciel 2
- Deciel 3
- Deciel 4
- Deciel 5
- Deciel 6
- Deciel 7
- Deciel 8
- Deciel 9
- Deciel 10
- Geen gegevens

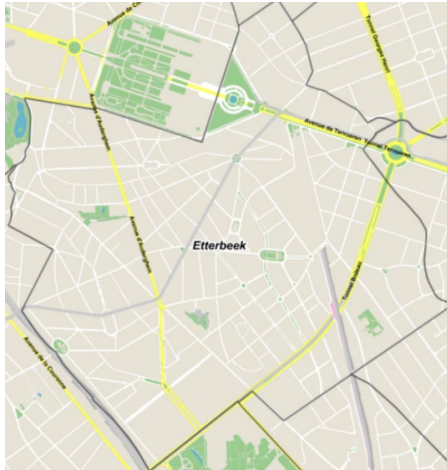
* Op basis van de standaardkloof van de socio-economische indicatoren van de vestigingen (basisonderwijs en secundair onderwijs) waar leerlingen uit de wijk naar school gaan

BIJLAGE 5 STATISTISCHE ANALYSE VAN DE WIJK DE JACHT

Wijk Jacht

(gemeente Etterbeek, 18.022 inwoners)

Studie naar het programma:

Synthetische index van de schoolmoeilijkheden (<i>D1 = laag ; D10 = hoog</i>)	D4	
Schoolachterstand (<i>gewestelijk gemiddelde 14,5%</i>)	15%	
Prioritering van de wijk in aanbod P1 ten opzichte van behoefte (<i>Verschil Behoefte-Aanbod (gewest)</i>)	Onder aanbod (1)	
Behoefte aanleren Frans en alfabetisering (<i>Aantal ondergeschoolde werkzoekenden</i>)	404	
Prioritering van de wijk in aanbod P2 ten opzichte van behoefte (<i>Verschil Behoefte-Aanbod (gewest)</i>)	Onder aanbod (1)	
Indicator culturele gemengdheid (<i>Aantal nationaliteiten om rekening mee te houden om 70% van de bevolking te bereiken</i>)	10	
Indicator van socio-economische gemengdheid (<i>Socio-economische gemengdheid (1 = lage gemengdheid ; 10 = hoog)</i>)	9	

Bijkomende gegevens:

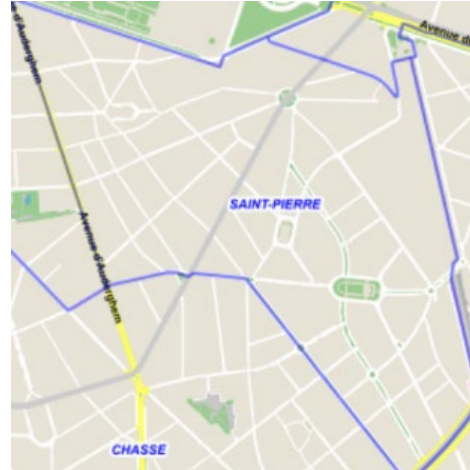
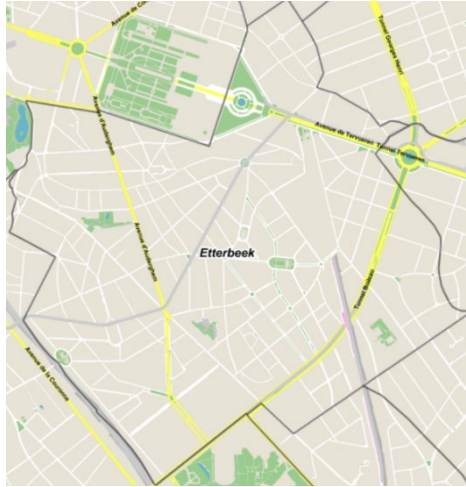
Aandeel 0-11 jaar in de totale bevolking (%)	13,95	
Aandeel 12-17 jaar in de totale bevolking (%)	5,31	
Aandeel eenoudergezinnen in het totaal aantal private huishoudens (%)	9,90	
Aandeel van de nieuwe EU-lidstaten (toegetreten 2004-2007-2013) (%)	9,16	
Aandeel van Noord-Afrika (%)	1,97	
Aandeel van sub-Saharisch Afrika (%)	2,07	
Aandeel van de andere landen (behalve België en Europa) (%)	5,37	
Aandeel alleenstaande moeders van 20-49 jaar (op vrouwen van 20-49 jaar) (%)	10,77	
Aandeel werkzoekenden in de totale bevolking 18-64 jaar (%)	10,80	
Mediaan belastbaar inkomen der aangiften (€)	18822	
Tewerkstellingsgraad (Aandeel van de werkende actieve bevolking in de bevolking op beroepsactieve leeftijd) (%)	48,88	
Aandeel van de mensen met een leefloon	6,0	☒

BIJLAGE 6 STATISTISCHE ANALYSE VAN DE WIJK SINT-PIETER

Wijk Sint-Pieter

(gemeente Etterbeek, 14.469 inwoners)

Studie naar het programma:

Synthetische index van de schoolmoeilijkheden (D1 = laag ; D30 = hoog)	D3	
Schoolachterstand (gewestelijk gemiddelde 14,5%)	8%	
Prioritering van de wijk in aanbod P1 ten opzichte van behoefte (Verschil Behoefte-Aanbod (gewest))	Geen verschil	
Behoefte aanleren Frans en alfabetisering (Aantal ondergeschoolde werkzoekenden)	189	
Prioritering van de wijk in aanbod P2 ten opzichte van behoefte (Verschil Behoefte-Aanbod (gewest))	Geen verschil	
Indicator culturele gemengdheid (Aantal nationaliteiten om rekening mee te houden om 70% van de bevolking te bereiken)	9	
Indicator van socio-economische gemengdheid (Socio-economische gemengdheid (1 = lage gemengdheid ; 10 = hoog))	9	

Bijkomende gegevens:

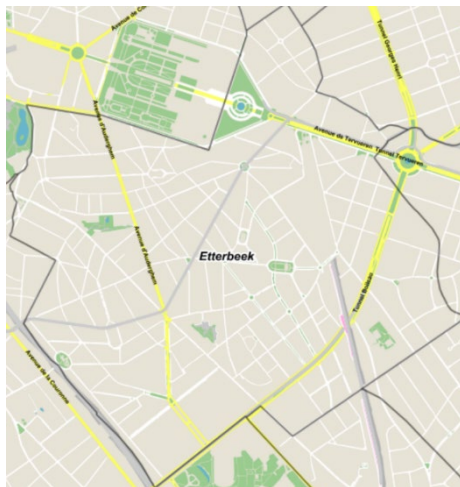
Aandeel 0-11 jaar in de totale bevolking (%)	12,56	
Aandeel 12-17 jaar in de totale bevolking (%)	3,92	
Aandeel eenoudergezinnen in het totaal aantal private huishoudens (%)	8,04	
Aandeel van de nieuwe EU-lidstaten (toegetreden 2004-2007-2013) (%)	10,84	
Aandeel van Noord-Afrika (%)	1,47	
Aandeel van sub-Saharish Afrika (%)	1,44	
Aandeel van de andere landen (behalve België en Europa) (%)	5,82	
Aandeel alleenstaande moeders van 20-49 jaar (op vrouwen van 20-49 jaar) (%)	7,96	
Aandeel werkzoekenden in de totale bevolking 18-64 jaar (%)	7,56	
Mediaan belastbaar inkomen der aangiften (€)	21758	
Tewerkstellingsgraad (Aandeel van de werkende actieve bevolking in de bevolking op beroepsactieve leeftijd) (%)	49,76	
Aandeel van de mensen met een leefloon	2,8	

BIJLAGE 7 STATISTISCHE ANALYSE VAN DE WIJK JOURDAN

Wijk Jourdan

(gemeente Etterbeek en Elsene, 9126 inwoners)

Studie naar het programma:

Synthetische index van de schoolmoeilijkheden (<i>D1 = laag ; D10 = hoog</i>)	D4	
Schoolachterstand (<i>gewestelijk gemiddelde 14,5%</i>)	9%	
Prioritering van de wijk in aanbod P1 ten opzichte van behoefte (<i>Vershil Behoefte-Aanbod (gewest)</i>)	Over aanbod (3)	
Behoefte aanleren Frans en alfabetisering (<i>Aantal ondergeschoolde werkzoekenden</i>)	159	
Prioritering van de wijk in aanbod P2 ten opzichte van behoefte (<i>Vershil Behoefte-Aanbod (gewest)</i>)	Over aanbod (3)	
Indicator culturele gemengdheid (<i>Aantal nationaliteiten om rekening mee te houden om 70% van de bevolking te bereiken</i>)	11	
Indicator van socio-economische gemengdheid (<i>Socio-economische gemengdheid (1 = lage gemengdheid ; 10 = hoog)</i>)	9	

Bijkomende gegevens:

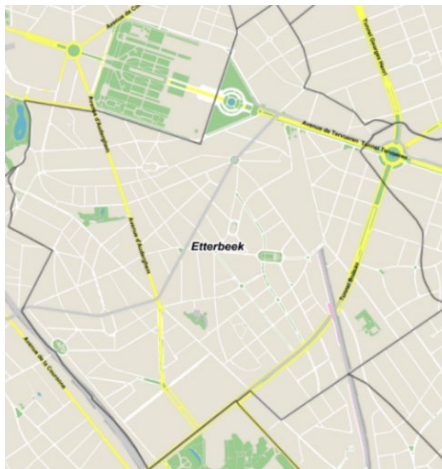
Aandeel 0-11 jaar in de totale bevolking (%)	13,49	
Aandeel 12-17 jaar in de totale bevolking (%)	5,52	
Aandeel eenoudergezinnen in het totaal aantal private huishoudens (%)	9,67	
Aandeel van de nieuwe EU-lidstaten (toegetreten 2004-2007-2013) (%)	9,59	
Aandeel van Noord-Afrika (%)	2,45	
Aandeel van sub-Saharisch Afrika (%)	1,84	
Aandeel van de andere landen (behalve België en Europa) (%)	4,33	
Aandeel alleenstaande moeders van 20-49 jaar (op vrouwen van 20-49 jaar) (%)	8,85	
Aandeel werkzoekenden in de totale bevolking 18-64 jaar (%)	9,16	
Mediaan belastbaar inkomen der aangiften (€)	19002	
Tewerkstellingsgraad (Aandeel van de werkende actieve bevolking in de bevolking op beroepsactieve leeftijd) (%)	43,55	
Aandeel van de mensen met een leefloon	3,5	

BIJLAGE 8 STATISTISCHE ANALYSE VAN DE WIJK SINT-MICHEL/TONGEREN

Wijk Sint-Michel

(Gemeenten Etterbeek en Sint-Pieters-Woluwe) (6983 inwoners)

Studie naar het programma:

Synthetische index van de schoolmoeilijkheden (D1 = laag ; D10 = hoog)	D1	
Schoolachterstand (gewestelijk gemiddelde 14,5%)	0%	
Prioritering van de wijk in aanbod P1 ten opzichte van behoefte (Verschil Behoefte-Aanbod (gewest))	Geen verschil	
Behoefte aanleren Frans en alfabetisering (Aantal ondergeschoolde werkzoekenden)	23	
Prioritering van de wijk in aanbod P2 ten opzichte van behoefte (Verschil Behoefte-Aanbod (gewest))	Geen verschil	
Indicator culturele gemengdheid (Aantal nationaliteiten om rekening mee te houden om 70% van de bevolking te bereiken)	9	
Indicator van socio-economische gemengdheid (Socio-economische gemengdheid (1 = lage gemengdheid ; 10 = hoog))	6	

Bijkomende gegevens:

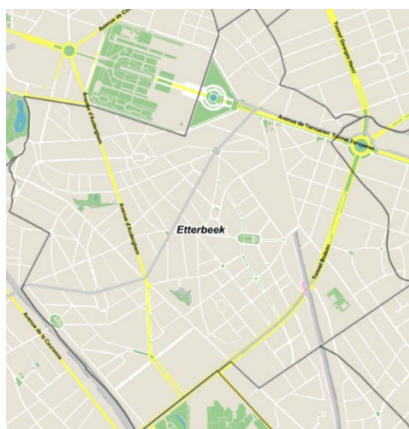
Aandeel 0-11 jaar in de totale bevolking (%)	12,82	
Aandeel 12-17 jaar in de totale bevolking (%)	5,67	
Aandeel eenoudergezinnen in het totaal aantal private huishoudens (%)	8,41	
Aandeel van de nieuwe EU-lidstaten (toegegetreden 2004-2007-2013) (%)	8,72	
Aandeel van Noord-Afrika (%)	0,58	
Aandeel van sub-Saharisch Afrika (%)	1,04	
Aandeel van de andere landen (behalve België en Europa) (%)	2,92	
Aandeel alleenstaande moeders van 20-49 jaar (op vrouwen van 20-49 jaar) (%)	8,11	
Aandeel werkzoekenden in de totale bevolking 18-64 jaar (%)	4,75	
Mediaan belastbaar inkomen der aangiften (€)	26454	
Tewerkstellingsgraad (Aandeel van de werkende actieve bevolking in de bevolking op beroepsactieve leeftijd) (%)	46,31	
Aandeel van de mensen met een leefloon	1,2	

BIJLAGE 9 STATISTISCHE ANALYSE VAN DE WIJK TERVUERSEPOORT

Wijk Tervuursepoort

(Gemeente Brussel-Stad, Schaarbeek, Etterbeek en Sint-Lambrechts-Woluwe)
(10.589 inwoners)

Studie naar het programma:

Synthetische index van de schoolmoeilijkheden (<i>D1 = laag ; D10 = hoog</i>)	D2	
Schoolachterstand (<i>gewestelijk gemiddelde 14,5%</i>)	11%	
Prioritering van de wijk in aanbod P1 ten opzichte van behoefte (<i>Vershil Behoefte-Aanbod (gewest)</i>)	Geen verschil	
Behoefte aanleren Frans en alfabetisering (<i>Aantal ondergeschoolde werkzoekenden</i>)	54	
Prioritering van de wijk in aanbod P2 ten opzichte van behoefte (<i>Vershil Behoefte-Aanbod (gewest)</i>)	Geen verschil	
Indicator culturele gemengdheid (<i>Aantal nationaliteiten om rekening mee te houden om 70% van de bevolking te bereiken</i>)	10	
Indicator van socio-economische gemengdheid (<i>Socio-economische gemengdheid (1 = lage gemengdheid ; 10 = hoog)</i>)	8	

Bijkomende gegevens:

Aandeel 0-11 jaar in de totale bevolking (%)	↓ 11,93	
Aandeel 12-17 jaar in de totale bevolking (%)	↓ 4,44	
Aandeel eenoudergezinnen in het totaal aantal private huishoudens (%)	↓ 8,01	
Aandeel van de nieuwe EU-lidstaten (toegetreten 2004-2007-2013) (%)	↑ 9,30	
Aandeel van Noord-Afrika (%)	↘ 1,11	
Aandeel van sub-Saharisch Afrika (%)	↘ 1,58	
Aandeel van de andere landen (behalve België en Europa) (%)	↗ 4,08	
Aandeel alleenstaande moeders van 20-49 jaar (op vrouwen van 20-49 jaar) (%)	↓ 6,89	
Aandeel werkzoekenden in de totale bevolking 18-64 jaar (%)	↓ 5,89	
Mediaan belastbaar inkomen der aangiften (€)	↗ 22657	
Tewerkstellingsgraad (Aandeel van de werkende actieve bevolking in de bevolking op beroepsactieve leeftijd) (%)	↘ 43,57	
Aandeel van de mensen met een leefloon	↓ 1,7	

- Zeer grote behoeften
- Grote behoeften
- Gemiddelde behoeften

- Onder aanbod
- Groot onder aanbod
- Zeer groot onder aanbod

- Zeer heterogeen
- Zeer homogeen
- Zorgwekkende indicator
- Zeer zorgwekkende indicator

- Veel hoger dan gewestelijke gemiddelde
- Hoger dan gewestelijke gemiddelde
- Binnen gewestelijke gemiddelde
- Lager dan gewestelijke gemiddelde
- Veel lager gewestelijke gemiddelde

